

Dokument nr. 3:2

(1999–2000)

**Riksrevisjonens kontroll med statsrådets
(departementets) forvaltning av statens interesser i
selskaper, banker, mv. for 1998**

Til Stortinget

Riksrevisjonen legger med dette fram Dokument nr. 3:2 (1999–2000) Riksrevisjonens kontroll med statsrådets (departementets) forvaltning av statens interesser i selskaper, banker, mv. for 1998.

I de tilfeller Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål, er de virksomhetene dette gjelder omtalt innledningsvis under det enkelte departement. For 1998 har Riksrevisjonen tatt opp prinsipielle spørsmål vedrørende Arcus AS, Den norske stats oljeselskap AS, Medinnova SF, Nordic Aviation Resources AS, NORFUND, NSB BA, Oslo Lufthavn AS, Statkorn Holding AS og Studentsamskipnadene. I tillegg er det tatt opp et prinsipielt spørsmål direkte under Samferdselsdepartementet og under forvaltningsbedriften Luftfartsverket.

I forbindelse med kontrollen for regnskapsåret 1998 omtales det deleide selskapet Nye Carte Blanche Danseteater AS under Kulturdepartementet.

For alle heleide virksomheter gis det en generell faktaomtale med opplysninger som antas å kunne ha interesse, så som stiftelsestidspunkt, formål, konsernforhold, antall ansatte og utvalgte regnskapstall/nøkkeltall. I vedlegg 3.4 og 3.5 vises sentrale nøkkeltall for heleide virksomheter som omfattes av Riksrevisjonens kontroll i 1998. I vedlegg 3.6 er det gitt en oversikt over deleide selskaper hvor staten eier så mange aksjer at de representerer 50 % eller mer av stemmene, eller hvor staten av andre grunner er vurdert å ha dominerende innflytelse, og hvor Riksrevisjonen derfor har etablert kontroll.

Riksrevisjonens kontroll omfatter 24 heleide aksjeselskaper, 28 deleide aksjeselskaper, 6 statsforetak, 11 virksomheter organisert ved særskilt lov og 26 studentsamskipnader.

Samlet aksjekapital i de heleide aksjeselskapene utgjør 15,6 mrd. kroner. De største er Telenor AS med 8,4 mrd. kroner og Statoil med 4,94 mrd. kroner. Innskuddskapitalen i statsforetakene utgjør samlet 18,5 mrd. kroner. Høyest innskuddskapital har Statkraft SF med 15,4 mrd. kroner. Særlovsselskapene, herunder selskaper med begrenset ansvar, har en samlet grunnkapital/innskuddskapital på 10,1 mrd. kroner.

Riksrevisjonen, 3. november 1999.

For Riksrevisorkollegiet

Bjarne Mørk-Eidem
riksrevisor

Innhold

	Side
1 Generelt om Riksrevisjonens kontroll	1
1.1 Innledning	1
1.2 Målet for kontrollen	1
1.3 Gjennomføring av kontrollen	1
1.4 Statsrådets årlige beretninger	2
1.5 Departementets ansvar for oppfølging av selskaper m.m.	2
1.6 Deleide aksjeselskaper	2
2 Riksrevisjonens rapport om kontrollen med statsrådets forvaltning av statens interesser i selskaper, banker, mv.	3
2.1 Arbeids- og administrasjonsdepartementet	3
2.2 Finans- og tolldepartementet	3
2.3 Forsvarsdepartementet	4
2.4 Justis- og politidepartementet	4
2.5 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet	5
2.6 Kommunal- og regionaldepartementet	7
2.7 Kulturdepartementet	8
2.8 Landbruksdepartementet	10
2.9 Miljøverndepartementet	13
2.10 Nærings- og handelsdepartementet	13
2.11 Olje- og energidepartementet	16
2.12 Samferdselsdepartementet	19
2.13 Sosial- og helsedepartementet	27
2.14 Utenriksdepartementet	29
3 Vedlegg	31
3.1 Instruks for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i statsbedrifter, aksjeselskaper og enkelte organer mv. organisert ved særskilt lov	31
3.2 Instruks for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av virksomheter organisert etter lov om statsforetak av 30. august 1991	32
3.3 Instruks for Riksrevisjonens kontroll vedrørende Norges Bank	33
3.4 Nøkkeltall for heleide aksjeselskaper, selskaper med begrenset ansvar og statsforetak	34
3.5 Nøkkeltall for banker/utlånsvirksomheter opprettet ved særlov	36
3.6 Nøkkeltall for deleide aksjeselskaper	37

1 Generelt om Riksrevisjonens kontroll

1.1 INNLEDNING

Stortinget får sammen med dette dokumentet oversendt de respektive statsråders beretninger om forvaltningen av statens interesser i 1998 samt årsoppgjør, årsberetninger, bedriftsforsamlingsprotokoller, generalforsamlingsprotokoller m.m. vedrørende selskaper mv. som er omtalt. Oversendelsen er i samsvar med følgende instruks:

- 1 Instruks for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i statsbedrifter, aksjeselskaper og enkelte organer mv. organisert ved særskilt lov. Instruksen er vedtatt av Stortinget 27. mai 1977.
- 2 Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av virksomheter organisert etter lov om statsforetak av 30. august 1991. Instruksen er vedtatt av Stortinget 10. mars 1992.
- 3 Instruks for Riksrevisjonens kontroll vedrørende Norges Bank. Instruksen er vedtatt av Stortinget 10. april 1987.

1.2 MÅLET FOR KONTROLLEN

Målet for Riksrevisjonens kontroll er å ha tatt standpunkt til om statsråden har utøvet sin oppgave som forvalter av statens interesser i selskaper, banker, mv. i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger.

I aksjeselskaper, statsforetak, særlovsselskaper med begrenset ansvar og Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) utøver statsråden myndighet i de øverste organer i virksomhetene, dvs. i generalforsamling, foretaksmøte e.l. I øvrige særlovsvirksomheter utøves myndighet etter retningslinjer som framgår av den enkelte lov, f.eks. gjennom forskrifter, instruks og krav ved tildeling av bevilgninger.

Gjennom kontrollen vurderes det om statsråden (departementet) forvalter og bestyrer de statlige interessene virksomhetene representerer på den av Stortinget bestemte måte, og at statsråden bruker sin innflytelse i virksomhetene til å følge opp Stortingets forutsetninger slik disse framgår av Stortingets behandling av proposisjoner, meldinger m.m. Som et ledd i kontrollen vurderes det også om de statlige interessene virksomhetene representerer, blir forvaltet økonomisk forsvarlig og i samsvar med gjeldende lover mv.

1.3 GJENNOMFØRING AV KONTROLLEN

Kontrollen utøves ordinært ved gjennomgang av informasjon som mottas eller innhentes fra virksomheter og departementer. Informasjonen innhentes gjennom protokoller fra generalforsamlinger, bedriftsforsamlinger og styremøter, kopier av aktuell korrespondanse mellom departementer og virksomheter, og møter med departementer, virksomheter, valgte revisorer m.m.

Riksrevisjonen er til stede i bedriftsforsamlinger, generalforsamlinger og tilsvarende organer.

I kontrollen inngår for øvrig de undersøkelser m.m. som anses nødvendige for at Riksrevisjonen kan gi en kvalifisert vurdering av den enkelte statsråds forvaltning.

Flere virksomheter er organisert som konsern som består av morselskap og ett eller flere hel- eller deleide datterselskaper, som igjen kan være morselskap til andre selskaper.

Statsrådets forvaltning av statlige interesser i datterselskaper skjer eventuelt gjennom instruks i generalforsamling i morselskapet. Riksrevisjonens kontroll omfatter hele konsernet. Kontroll med forvaltningen av statens interesser i datterselskaper skjer ved at det hvert år velges ut et antall datterselskaper hvor det gjennomføres ordinær selskapskontroll.

Omfanget av kontrollen med statsrådets forvaltning av statens interesser i virksomheter styres av risiko og vesentlighet. Risiko i selskapskontrollen kan defineres som bl.a. sannsynligheten for at virksomheten avviker fra Stortingets vedtak og forutsetninger, herunder om selskapet drives i henhold til lover og regler og ellers på økonomisk forsvarlig måte. Vesentlighet kan defineres som betydningen selskapet har for staten.

A/S Vinmonopolet er organisert etter egen lov av 19. juni 1931 nr. 18 om Aktieselskapet Vinmonopolet (vinmonopolloven). Etter vinmonopolloven § 14 er det Riksrevisjonens oppgave å desidere selskapets regnskap.

I henhold til lov om Norges Bank og pengevesenet (sentralbankloven) av 24. mai 1985 nr. 28 § 2 annet ledd kan Kongen i statsråd treffe vedtak om bankens virksomhet. I tillegg kan det med hjemmel i enkelte bestemmelser i sentralbankloven gis instruksjon overfor banken i nærmere bestemte forhold. Riksrevisjonen fører kontroll med statsrådets (departementets og regjeringens) myndighetsutøvelse i

henhold til ovennevnte instruks for Riksrevisjonens kontroll vedrørende Norges Bank av 10. april 1987, jf. sentralbankloven § 2 annet ledd siste punktum.

1.4 STATSRÅDENS ÅRLIGE BERETNINGER

Statsråden oversender årlig for hver enkelt virksomhet en beretning til Riksrevisjonen, jf. § 4 punkt 4 og § 5 punkt 4 i instruks vedtatt av Stortinget 27. mai 1977 og 10. mars 1992. Instruksene er tatt inn som vedlegg 3.1 og 3.2 i dette dokumentet.

Riksrevisjonen har i brev av 26. februar 1999 til alle departementer meddelt at det er ønskelig for kontrollen at statsrådets beretning bl.a. inneholder opplysninger om hvordan styrings- og kontrollmyndigheten utøves, opplysninger og vurderinger om oppnådd resultat, eventuelle avkastningskrav og utbyttepolitikk, informasjon om spesielle forhold som er tatt opp i skriftveksel mellom departementet og selskapet, og vurdering av den enkelte virksomhets oppfyllelse av mål/krav m.m. som måtte være gitt i stortingsdokumenter.

Enkelte av de mottatte beretningene gir fyldig informasjon, andre gir imidlertid mindre eller liten informasjon. Det vil derfor gjennom dialog med enkelte departementer bli arbeidet videre med spørsmålet om beretningenes innhold.

1.5 DEPARTEMENTETS ANSVAR FOR OPPFØLGING AV SELSKAPER M.M.

Retningslinjer for departementenes ansvar for oppfølging av aksjeselskaper med statlig eierinteresse, statsforetak m.m. er gitt i § 22 i økonomireglementet for staten, fastsatt ved kongelig resolusjon av 26. januar 1996. Av § 22.2 framgår det at hvert departement, eventuelt den underliggende virksomhet som forvalter aksjeinteressene, skal ha skriftlige retningslinjer som fastslår hvordan styrings- og kontrollmyndigheten skal utøves overfor hver enkelt virksomhet utenfor statsbudsjettet. Av § 22.4 framgår det at det skal utarbeides instruks for innhenting av informasjon og hvilke kontroller/vurderinger som skal foretas i den forbindelse.

Riksrevisjonen har mottatt kopier av skriftlige retningslinjer/instruks for noen selskaper/statsforetak. Av mottatte beretninger fra statsrådene framgår det at retningslinjer/instruks er under utarbeid-

ing for en rekke selskaper. Riksrevisjonen vil følge opp dette.

I brev av 25. juni 1999 ba Riksrevisjonen om å få tilsendt Samferdselsdepartementets retningslinjer for Oslo Lufthavn AS, Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS og Nordic Aviation Resources AS. Forholdet er omtalt under punkt 2.12 Samferdselsdepartementet under selskaper under forvaltningsbedriften Luftfartsverket (implementering av § 22 i økonomireglementet i staten).

1.6 DELEIDE AKSJESELSKAPER

Riksrevisjonens kontroll med statsrådets forvaltning av statens interesser i aksjeselskaper omfatter også deleide aksjeselskaper hvor staten eier så mange aksjer at de representerer 50 % eller mer av stemmene, eller hvor staten ellers på grunn av aksjeeie eller ved statlig kontroll av selskapsinteressene har en dominerende innflytelse, jf. § 1 punkt 2 i instruks av 27. mai 1977 inntatt som vedlegg 3.1 i dette dokument.

I brev av 15. november 1989 til Stortinget skiserte Riksrevisjonen et opplegg for kontroll vedrørende statlig deleide selskaper som går inn under ovennevnte instruks. Stortingets kontrollkomite hadde ingen innvendinger mot opplegget. I brev av 20. desember 1989 til Riksrevisjonen sluttet Stortingets presidentskap seg til dette. Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i deleide selskaper er ivaretatt i overensstemmelse med nevnte opplegg.

I forhold til statlig deleide selskaper er Riksrevisjonens kontroll i første rekke rettet mot statsråden i hans rolle som eier, direkte eller gjennom underliggende etat/forvaltningsbedrift, sett i relasjon til rettigheter og plikter i henhold til lov og gjeldende regelverk.

Riksrevisjonen baserer i utgangspunktet sin kontroll på det materiale og de opplysninger som statsråden (departementet) rutinemessig mottar eller innhenter fra selskapet, og som videresendes til Riksrevisjonen, herunder virksomhetens årsregnskap med tilhørende beretninger og protokoller.

Deleide selskaper inngår ikke i oversendelsen til Stortinget med mindre resultatet av kontrollen gir grunnlag for bemerkninger eller orienteringer fra Riksrevisjonens side. Selskapene, med aktuell statlig eierandel, er oppført under det enkelte departement.

2 Riksrevisjonens rapport om kontrollen med statsrådets forvaltning av statens interesser i selskaper, banker, mv.

2.1 ARBEIDS- OG ADMINISTRASJONS-DEPARTEMENTET

– AS Rehabil

Selskap under forvaltningsbedriften Statsbygg:

– Statsbygg Invest AS

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning

AS Rehabil

AS Rehabil ble etablert i 1971 som ledd i arbeidsmarkedstiltak rettet mot yrkeshemmede.

Selskapets formål er å drive utførelsesvirksomhet gjennom avklaring og kvalifisering av yrkeshemmede med sikte på formidling til ordinært arbeidsliv eller utdanning.

Ved utgangen av 1998 var selskapets aksjekapital på 209 652 kroner.

Som arbeidsmarkedsbedrift mottar AS Rehabil årlig tilskudd over kapittel 592 Arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede. I 1998 utgjorde ordinære tilskudd 12,9 mill. kroner.

AS Rehabil hadde i 1998 driftsinntekter på 38,2 mill. kroner mot 40,7 mill. kroner i 1997. Årsresultatet viser i 1998 et underskudd på 1,2 mill. kroner mot et underskudd på 1,6 mill. kroner i 1997.

Riksrevisjonen orienterte Stortinget om de økonomiske problemene i AS Rehabil i Dokument nr. 3:4 (1997–98) og Dokument nr. 3:2 (1998–99). I statsrådets beretning av 5. mai 1998 ble det opplyst at styret hadde budsjettert med et overskudd på 135 000 kroner i regnskapet for 1998. Statsråden opplyser i sin beretning av 28. april 1999 at det dårlige årsresultatet for 1998 skyldes at to av selskapets avdelinger oppnådde svært svake resultater. Det er igangsatt særlige tiltak for å styrke driften av disse avdelingene. Statsråden opplyser videre at den økonomiske utvikling i 1999 for selskapet som helhet, den positive utvikling i selskapets maleravdeling samt kraftig reduksjon av sykefravær, bekrefter at bedriften er inne i en god utvikling og at tiltakene har hatt god effekt.

Ved utgangen av 1997 var bedriftens egenkapital negativ med 100 727 kroner. Egenkapitalen er gjenvunnet ved at selskapet har foretatt en ekstraordinær oppskrivning av kontorfløy og lager på 1,4 mill. kroner. Ved utgangen av 1998 var egenkapitalen på

123 674 kroner som tilsvarer en egenkapitalandel på 2,3 %.

Selskapets revisor presiserer i revisjonsberetningen for 1998 at selskapets framtidige drift er avhengig av vesentlig resultatforbedring eller tilførsel av kapital fra eier.

Ved utgangen av 1998 hadde selskapet 21 årsverk fast ansatte, 61,4 tiltaksansatte og 30 deltakere ved AFT (arbeidsforberedende trening).

Selskap under forvaltningsbedriften Statsbygg:

Statsbygg Invest AS

Statsbygg Invest AS ble stiftet 22. mai 1996. Selskapet eies 100 % av Statsbygg.

Selskapets formål er i henhold til vedtektene å kjøpe, finansiere, eie og selge fast eiendom, samt alt som står i forbindelse hermed. Statsbygg Øst administrerer utleie av selskapets eiendommer. I henhold til St.prp. nr. 1 (1996–97) har Statsbygg fullmakt til å godkjenne enkeltkjøp av eiendommer. Forutsetningen er at kjøp skjer i samsvar med retningslinjer fastsatt av departementet 8. oktober 1996. Oversikt over de kjøpene som er foretatt av aksjeselskapet, innarbeides hvert år i St.prp. nr. 1.

Selskapets aksjekapital er på 200 000 kroner.

Statsbygg Invest AS hadde i 1998 driftsinntekter på 15,6 mill. kroner, som er en økning på 8 mill. kroner fra året før. Årets overskudd ble 0,7 mill. kroner. Det ble ikke avsatt utbytte for 1998.

Selskapet har ingen ansatte.

2.2 FINANS- OG TOLLDEPARTEMENTET

– Norges Bank

Deleide aksjeselskaper under Statens Bankinvesteringsfond:

- Den norske Bank ASA (52,2 %)
- Christiania Bank og Kreditkasse ASA (51 %)

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning

Norges Bank

Norges Bank ble opprettet i 1814. Bankens virksomhet er regulert i lov om Norges Bank og pengevesenet (sentralbankloven) av 24. mai 1985 nr. 28.

Bankens formål framgår av sentralbankloven § 1:

Norges Bank er landets sentralbank. Banken skal være et utøvende og rådgivende organ for penge-, kreditt- og valutapolitikken. Den skal utstede pengesedler og mynter, fremme et effektivt betalingsystem innenlands og overfor utlandet og overvåke penge-, kreditt- og valutamarkedene. Banken kan sette i verk tiltak som er vanlige eller naturlige for en sentralbank. Til fremme av sine formål kan banken utføre alle former for bankforretninger og banktjenester.

Norges Banks årsresultat etter kursreguleringer og ekstraordinære poster var for 1998 et overskudd på 23 510 mill. kroner, mot et overskudd på 14 061 mill. kroner året før. Det er overført 3 401 mill. kroner fra overføringsfondet til statskassen i 1998.

Statens petroleumsfond, som er plassert på særskilt konto i Norges Bank, hadde ved utgangen av 1998 et kroneinnskudd i sentralbanken på 167 644 mill. kroner. Fondet var på 113 313 mill. kroner pr. 31. desember 1997.

Ved utgangen av 1998 hadde Norges Bank 1 165 ansatte.

2.3 FORSVARSDEPARTEMENTET

– *Statens Kantiner SF*

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning

Statens Kantiner SF

Statens Kantiner ble 1. januar 1997 omdannet fra forvaltningsbedrift til statsforetak.

Statens Kantiner SF har til formål selv, eller gjennom deltakelse i eller samarbeid med andre selskaper, å drive kantine- og serveringsvirksomhet, permisjonssentra og kurs- og konferansesentra på oppdrag fra Forsvaret og virksomheter som står i naturlig sammenheng med dette. Statens Kantiner SF kan videre selv, eller gjennom deltakelse i eller samarbeid med andre selskaper, drive kantine- og serveringsvirksomhet i offentlig sektor for øvrig og i privat sektor. Statens Kantiner SF kan drive overnattingsvirksomhet og annen virksomhet som står i naturlig sammenheng med øvrig drift. Statens Kantiner SF skal drives etter forretningsmessige prinsipper.

For å sikre et godt velferdstilbud til soldatene er Statens Kantiner SF pliktig til å legge inn tilbud på oppdrag i Forsvaret som faller inn under foretakets vedtektsfestede formål.

Statens Kantiner SF har ved utgangen av 1998 en innskuddskapital på 30 mill. kroner.

Foretaket hadde i 1998 driftsinntekter på 369,3 mill. kroner, som er en økning på 31,2 mill. kroner fra 1997. Årsresultatet for 1998 ble 6,2 mill. kroner

som er en økning på 2,1 mill. kroner fra 1997. Av årsoverskuddet er 4,5 mill. kroner tilbakeholdt i selskapet og 1,7 mill. kroner er tatt ut som utbytte.

Egenkapitalandelen var ved utgangen av 1998 på 26,1 % mot 18,5 % ved utgangen av 1997.

I forbindelse med at virksomheten ble omdannet til et statsforetak, er Statens Kantiner SF inne i en omstillingsperiode. Dette medfører at foretaket mottar statstilskudd over kapittel 1715 Statens Kantiner SF. For en periode på tre år er det her avsatt 181 mill. kroner, hvorav 31,8 mill. kroner ble brukt i 1998.

Ved utgangen av 1998 hadde Statens Kantiner SF 652 fast ansatte.

2.4 JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENTET

– *Norsk Eiendomsinformasjon AS*

Deleid:

– *Industrietjeneste AS (53,4 %)*

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning

Norsk Eiendomsinformasjon AS

Fra 1. januar 1992 overtok staten ved Justisdepartementet alle aksjene i daværende Tinglysingsdata. Selskapet endret navn til Norsk Eiendomsinformasjon AS fra 1. januar 1995. Edb-driftsoppgaver som selskapet tidligere utførte for domstolene, ble fra samme dato overført til departementet.

På oppdrag fra eieren (staten) sørger Norsk Eiendomsinformasjon AS for drift og vedlikehold av Grunnboken og GAB-registeret (grunneiendommer, adresser, og bygninger). Norsk Eiendomsinformasjon AS driver eiendomsregisteret (EDR), som bl.a. er basert på informasjon fra Grunnboken og GAB. EDR gir tekniske, juridiske og økonomiske opplysninger om landets eiendommer. EDR har i dag mer enn 15 000 brukere.

I henhold til avtaler med Justisdepartementet og Statens Kartverk har Norsk Eiendomsinformasjon AS enerett til elektronisk distribusjon av informasjon fra Grunnboken og GAB-registeret.

Selskapets aksjekapital er 6 mill. kroner.

Driftsinntektene i 1998 var 58,4 mill. kroner mot 53,7 mill. kroner i 1997. Selskapet hadde et årsoverskudd på 8,1 mill. kroner i 1998 mot 7,2 mill. kroner året før. Det er i regnskapet for 1998 avsatt 6,5 mill. kroner i utbytte, som er i samsvar med vedtak på ordinær generalforsamling 20. april 1999. For 1997 var utbyttet fra selskapet 10 mill. kroner.

Norsk Eiendomsinformasjon AS hadde ved utgangen av 1998 en egenkapitalandel på 63,8 %, mens den ved utgangen av 1997 var på 59,9 %.

Pr. 31. desember 1998 hadde selskapet 13 ansatte.

2.5 KIRKE-, UTDANNINGS- OG FORSKNINGSDEPARTEMENTET

- Norsk Synkrotronforskning AS
- UNINETT AS
- Statens lånekasse for utdanning
- Studentsamskipnadene

Deleide:

- Akvaforsk AS (86,3 %)
- Christian Michelsen Research AS (50 %)
- Forskningsparken AS (56 %)
- Forskningsparken i Ås AS (54,1 %)
- Leiv Eiriksson Nyfotek AS (39,1 %)
- NORUT-GRUPPEN AS (66,7 %)

Selskap under Norges Landbrukshøgskole:

- Sem Gjestegård AS

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Studentsamskipnadene

Studentsamskipnadene er organisert etter lov om studentsamskipnader av 28. juni 1996 nr. 54. Det var ved utgangen av 1998 etablert 26 studentsamskipnader med 175 000 studenter. Totalt disponerer Studentsamskipnadene 17 841 hybler, 40 doble hybler og 2 834 leiligheter, til sammen 25 016 hybelenheter, gjennom studentsamskipnadene. Dette er en reduksjon på 815 hybelenheter i forhold til 1997. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet ga tilsagn om tilskudd til i alt 2 350 plasser for barn i studentsamskipnadenes barnehager innenfor den ordinære budsjetttrammen i 1998.

Studentsamskipnaden er et eget rettssubjekt og har regnskapsplikt etter regnskapsloven. Styret er det øverste organ for den enkelte studentsamskipnad, og velger revisor. Valg av revisor krever godkjenning av departementet. Vanligvis utgjør studentene flertallet i samskipnadens styrer og har styrets leder. Departementet fastsetter ved forskrift bestemmelser om styrets funksjonstid og sammensetning, og om valg av styremedlemmer. Nye forskrifter og retningslinjer er under utarbeidelse i departementet og ventes ferdigbehandlet høsten 1999.

Studentsamskipnadene mottar tilskudd over statsbudsjettet kapittel 0291 Studium i utlandet og sosiale formål for elever og studenter. Samlet direkte statstilskudd over kapittel 0291 i 1998 utgjorde 182,5 mill. kroner. Verdien av frie lokaler (fristasjon) og andre ytelser fra utdanningsinstitusjonene utgjorde 138,6 mill. kroner. Studentsamskipnadens inntekter fra pliktig semesteravgift ble oppgitt å være 95,6 mill. kroner. I tillegg kommer salgsinntekter, leieinntekter og andre drifts- og organisasjonsinntekter.

Flere av studentsamskipnadene er organisert som konsern med et morselskap og ett eller flere datter-

selskaper. Noen studentsamskipnader har organisert bl.a. drift av boliger i stiftelser. Det er også valgt løsninger hvor de enkelte aktivitetene er organisert som avdelinger under studentsamskipnaden.

Samskipnadene omsetter for totalt 1,7 mrd. kroner. Kommersielle inntekter utgjør 1,3 mrd. kroner.

Studentsamskipnadene hadde til sammen et driftsresultat på 66,1 mill. kroner i 1998. Resultat før skatt i 1998 var på i alt 31,5 mill. kroner, mot 40,1 mill. kroner i 1997. Bokført verdi av eiendelene til studentsamskipnadene er økt fra kr 3,8 mrd. kroner i 1997 til 4,1 mrd. kroner i 1998.

I 1998 var det til sammen 2 350 ansatte i studentsamskipnadene.

Til orientering:

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet ba Riksrevisjonen i brev av 15. juli 1999 om utsettelse av fristen for levering av melding om studentsamskipnadene for 1998. Begrunnelsen var forsinkelse i arbeidet med å innhente nødvendig grunnlagsmateriale. Meldingen forelå først 2. september 1999.

Den mottatte melding om studentsamskipnadene for 1998 var ufullstendig.

Det kan her vises til at det var feil og mangler ved regnskapsrapporteringen og framstillingen av de økonomiske data for studentsamskipnadene i Trondheim og Nord-Trøndelag. Videre var det feil i innbetalt semesteravgift for bl.a. Stavanger og Vestfold. Forholdet er tatt opp med departementet i brev av 28. september 1999.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning

Norsk Synkrotronforskning AS

Norsk Synkrotronforskning AS ble stiftet i 1995.

Norges Forskningsråd (NFR) eier 50 % av aksjene i selskapet. Øvrige eiere er Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet med 28 %, Universitetet i Oslo med 14 % og Høgskolen i Stavanger med 8 %. Samtlige eiere er statlige institusjoner underlagt Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Selskapets formål er bl.a. samarbeid i tilknytning til en sveitsisk-norsk gruppe om finansiering og drift av en bøyemagnet strålelinje ved European Synchrotron Radiation Facility (ESRF) i Frankrike.

Norsk Synkrotronforskning AS har en aksjekapital på 50 000 kroner.

Selskapets driftsinntekter, som består av overføringer og kontingenter fra NFR/høgskoler/universiteter, var i 1998 på 1,1 mill. kroner, en økning på 0,1 mill. kroner fra året før. Selskapets utgifter er i det vesentlige Norges andel av utgiftene til drift av den sveitsisk-norske strålelinja ved ESRF, som i 1998 beløp seg til 0,7 mill. kroner, en reduksjon på 0,1 mill. kroner fra 1997. Årets overskudd var på 12 900 kroner mot et underskudd på 90 700 kroner i 1997.

Pr. 31. desember 1998 hadde selskapet en egenkapitalandel på 43,7 % mot 90 % i 1997.

Selskapet hadde ved utgangen av 1998 ingen ansatte. Administrerende direktør blir stilt til disposisjon av Norges Forskningsråd.

UNINETT AS

UNINETT AS ble stiftet i 1993.

Selskapets formål er å utvikle et landsdekkende elektronisk tjenestenett for informasjonsutveksling innen forskning og utdanning i Norge ved at det tilbys kostnadseffektive kommunikasjonstjenester på linje med det beste av hva som finnes ellers i det internasjonale akademiske miljø. Selskapet skal også være en pådriver for bruk av åpne internasjonale standarder innenfor datakommunikasjon, sørge for samtrafikk med aktuelle nasjonale og internasjonale nettoperatører, og stimulere til nødvendig forsknings- og utviklingsaktivitet på disse aktivitetsområdene.

Virksomhetens primære målgruppe er universiteter, høyskoler og forskningsinstitusjoner. Ved utgangen av 1998 hadde UNINETT AS 490 medlemsinstitusjoner tilknyttet sitt nett, en økning på 18 fra året før. Medlemsinstitusjonene omfatter alle norske universiteter og høyskoler og ellers flere grunnskoler og videregående skoler, ikke-kommersielle forskningsinstitusjoner og bibliotek. Universitetene i Tromsø, Bergen, Oslo og SINTEF i Trondheim utgjør de regionale driftssentrene i UNINETT AS. SINTEF fungerer i tillegg som nasjonalt driftssenter. Den praktiske gjennomføringen av utviklingsprosjekter blir også satt ut til andre. UNINETT AS fungerer i stor grad som et sekretariat som koordinerer og følger opp. UNINETT AS har ansvar for flere oppgaver hvor departementet er direkte oppdragsgiver.

I november 1998 ble datterselskapet UNINETT FAS AS etablert som en følge av behovet for et klarere skille mellom nettdrift/nettutvikling og mer applikasjonsrettet virksomhet rettet særlig mot høyskolesektoren.

UNINETT AS har en aksjekapital på 3 mill. kroner.

UNINETT AS blir i dag finansiert ved en kombinasjon av sentrale tilskudd fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og avgifter som blir belastet medlemsinstitusjonene. Tilskuddet fra departementet dekker langsiktig utvikling og en andel internasjonal kapasitet, mens avgiftene dekker den daglige drift. I 1998 har selskapet inntektsført driftstilskudd fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet på 29,7 mill. kroner mot 39,7 mill. kroner året før.

Årsregnskapet for 1998 viser et overskudd på 1,6 mill. kroner mot 0,4 mill. kroner året før. Pr. 31. desember 1998 hadde selskapet en egenkapitalandel på 61 % mot 61,6 % året før.

Ved utgangen av 1998 hadde selskapet 19 fast ansatte.

Statens lånekasse for utdanning

Statens lånekasse for utdanning ble opprettet i 1947. Lånekassen er organisert ved lov av 26. april 1985 nr. 21.

Lånekassens formål er

- å bidra til å fjerne ulikhet og fremme likestilling slik at utdanning kan skje uavhengig av geografiske forhold, alder, kjønn og økonomisk eller sosial situasjon
- å bidra til at utdanningen skjer under tilfredsstillende arbeidsforhold, slik at studiarbeidet kan bli effektivt
- å bidra til å sikre samfunnet tilgang på utdannet arbeidskraft

Statens lånekasse for utdanning har et grunnfond på 1 308 mill. kroner.

Lånekassen administrerer de stipender og låneordninger som opprettes med hjemmel i lov om utdanningsstøtte av 1985. Det bevilges årlig midler til Lånekassens virksomhet over statsbudsjettets kapittel 2410 Statens lånekasse for utdanning. I 1998 ble det bevilget 3 826 mill. kroner til utdanningsstipend, 1 999 mill. kroner i rentestøtte og 182,6 mill. kroner til administrasjon. Samlet forvaltningskapital var pr. 31. desember 1998 på 60,6 mrd. kroner mot 58 mrd. kroner i 1997. Lånekassens utlånsportefølje har i 1998 økt med 3 mrd. kroner til 58 mrd. kroner.

Styret opplyser i sin beretning at krav på til sammen 3 761 mill. kroner var å regne som tapsutsatt ved utgangen av 1998. I tillegg er det også risiko for tap blant de lånene hvor det er innrømmet lettelse i betalingsvilkårene. Tapsutsatte fordringer har økt med 223 mill. kroner i forhold til 1997. Styret opplyser videre at hensikten med å kartlegge den delen av fordringsmassen som sannsynligvis ikke lar seg inndrive på lang sikt, er å gi et korrektiv til regnskapets talloppgaver over utestående fordringer. I årsrapporten til Lånekassen er det opplyst at selv om kartleggingen bygger på et sett kriterier som innebærer en betydelig grad av usikkerhet, vil fordringene korrigert for sannsynlige framtidige tap, gi et bedre bilde av den reelle verdien.

Ved utgangen av 1998 var det registrert 307 årverk i Lånekassen.

Selskap under Norges Landbrukshøgskole:

Sem Gjestegård AS

Sem Gjestegård AS ble stiftet 5. juli 1995.

Selskapet eies 100 % av Norges Landbrukshøgskole (NLH).

Sem Gjestegård AS har til formål å leie, drive og videreutvikle Sem Gjestegård til et kurs- og konfe-

ransesenter samt annen virksomhet som står i naturlig sammenheng med dette.

Selskapet har en aksjekapital på 3 mill. kroner.

Sem Gjestegård AS hadde i 1998 driftsinntekter på 12,9 mill. kroner mot 12,1 mill. kroner året før. I 1998 hadde selskapet et underskudd på 106 426 kroner mot et overskudd på 903 755 kroner i 1997. Underskuddet skyldes bl.a. oppussingen av et konferansebygg.

Selskapets egenkapitalandel var ved utgangen av 1998 på 50,1 % mot 69,2 % i 1997.

Ved utgangen av 1998 hadde selskapet 16 ansatte.

2.6 KOMMUNAL- OG REGIONAL-DEPARTEMENTET

- SIVA – Selskapet for industrivekst SF
- Den Norske Stats Husbank (Husbanken)
- Norges Kommunalbank (Kommunalbanken)

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning

SIVA – Selskapet for industrivekst SF

Selskapet for industrivekstanlegg, SIVA, ble etablert i 1968 etter lov om visse statsbedrifter m.m. av 25. juni 1965. Fra 1. januar 1993 ble selskapet omdannet til statsforetaket SIVA – Selskapet for industrivekst SF.

SIVA skal være et nasjonalt foretak for økt verdiskaping og sysselsetting i distriktene.

Konsernregnskapet omfatter 20 datterselskaper.

Foretaket hadde pr. 31. desember 1998 en innskuddskapital på 234,5 mill. kroner, mot 124,5 mill. kroner i 1997. I forbindelse med at 100 mill. kroner av SIVAs lån i statskassen ble konvertert til innskuddskapital, er det fra 1998 stilt krav om en avkastning på 6,5 % på den konverterte innskuddskapitalen.

Konsernets driftsinntekter i 1998 var 136,3 mill. kroner. Morforetaket SIVA hadde driftsinntekter på 101,5 mill. kroner i 1998. Dette er henholdsvis en økning på 20,1 mill. kroner og reduksjon på 2,1 mill. kroner fra året før. Av konsernets driftsinntekter i 1998 utgjorde 34,8 mill. kroner tilskudd til næringsutvikling over kapittel 552 Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling.

Resultatregnskapet for konsernet viste i 1998 et overskudd på 9,1 mill. kroner, mot et overskudd på 1,3 mill. kroner i 1997. Resultatregnskapet for morforetaket viste i 1998 et overskudd på 7,4 mill. kroner, mot et overskudd på 0,4 mill. kroner i 1997.

Pr. 31. desember 1998 var egenkapitalandelen for konsernet 17,9 % og for morforetaket 22,9 %.

Med virkning fra 1996 er det vedtektsfestet at SIVA bare kan ta opp lån i statskassen og da innen-

for en totalramme, for tiden fastsatt til 870 mill. kroner.

Ved utgangen av 1998 hadde foretaket 38 ansatte.

Den Norske Stats Husbank (Husbanken)

Husbanken ble opprettet 1. mars 1946.

Husbankens virksomhet reguleres i lov om Den Norske Stats Husbank av 1. mars 1946 nr. 3, samt i forskrifter og årlige retningslinjer fastsatt av departementet.

Bankens formål er angitt i lovens § 1.

Den Norske Stats Husbank har til formål

- å gi lån til eller garanti for lån mot sikkerhet i bebygde eiendommer
- å formidle støtte fra staten og kommunene til boligbygging og andre boligformål
- å bevilge eller garantere byggelån

Husbanken har et grunnfond på 20 mill. kroner.

Regnskapet for 1998 er gjort opp i balanse ved at utgiftene til ulike tilskuddsordninger, rentestøtte, avskrivninger av fordringer og administrasjon bevilges over kapittel 2412 Den Norske Stats Husbank. Det er i 1998 bevilget 77 mill. kroner i rentestøtte og 208,2 mill. kroner til administrasjon. Tilsvarende tall for 1997 var 76,5 mill. kroner i rentestøtte og 199 mill. kroner til administrasjon.

Husbankens risikofond er i 1998 tilført en bevilgning på 106,6 mill. kroner. Fondet var ved utgangen av 1998 ifølge Husbankens regnskap på 173,1 mill. kroner.

Forvaltningskapitalen i Husbanken var ved utgangen av 1998 på 83,8 mrd. kroner mot 79,3 mrd. kroner i 1997.

Ordinære utlån utgjorde 82 mrd. kroner i 1998, som er en økning på 4,6 mrd. kroner fra foregående år. Bokført tap i 1998 utgjorde 0,008 % av forvaltningskapitalen mot 0,1 % i 1997.

Fra 1. januar 1993 har kundene hatt anledning til å klage til en uavhengig klagenemnd på vedtak om lån og tilskudd gitt av Husbanken. I 1998 fikk nemnda oversendt 144 saker, 68 flere enn året før. Klager fikk helt eller delvis medhold i seks saker. Ti saker ble trukket tilbake eller oversendt Husbanken og omgjort der. I årsrapporten til Husbanken er det opplyst at mer enn halvparten av alle klagenemnd søknader om kjøpslån til bosetting av funksjonshemmede eller andre vanskeligstilte.

Husbanken behandler selv klager på bostøtte. Banken behandlet 8 648 klagesaker i 1998 mot 8 277 året før. Økningen skyldes at antall bostøttesøkere har gått opp. Husbanken opplyser at klager fikk medhold i 5 325 saker.

Ved utgangen av 1998 hadde Husbanken 340 ansatte.

Norges Kommunalbank

Norges Kommunalbank ble opprettet i 1927. Bankens virksomhet reguleres i lov om Norges Kommunalbank av 15. juli 1949 nr. 1.

Bankens formål framgår av lovens § 1:

Norges Kommunalbank har til formål å yte lån til:

- a) kommuner, bygningskommuner og havnekasser,
- b) kommunelag,
- c) lag eller sammenslutninger til fremme av elektrisitet- og vannforsyning når en eller flere kommuner har skutt inn en del av aksje- eller andelskapitalen eller har garantert for lånet,
- d) til oppføring av sykehus eller andre helse- og sosialbygg uten hensyn til hvem som skal eie eller drive institusjonen.

Banken kan dessuten stille garanti for lån som kommuner tar opp til finansiering av skolebygg.

Banken har i regnskapsåret 1998 solgt datterselskapet Norges Kommunalbanks Fondsforvaltning AS. Datterselskapet Norges Kommunalbank Investerings tjenester AS er besluttet avviklet. Med utgangspunkt i dette er det ikke utarbeidet konsernregnskap for 1998.

Kommunalbankens grunnfond utgjør 2 350 mill. kroner. Av dette beløpet er 20 mill. kroner innbetalt av staten. For det resterende beløpet, 2 330 mill. kroner, er det utstedt rentebærende evigvarende statsobligasjoner.

Regnskapet for 1998 viser et overskudd på 52,2 mill. kroner, som er en økning på 9,5 mill. kroner fra året før. Årets resultat tilsvarer en avkastning på disponibel egenkapital på 23,3 %. Dette tilsvarer en margin på 17,7 % over risikofri rente. Departementet har satt et avkastningskrav på 4 % over risikofri rente.

Pr. 31. desember 1998 var forvaltningskapitalen 35,5 mrd. kroner, en økning på 740 mill. kroner sammenlignet med året før. Bankens utlånsportefølje til kunder er økt fra 26,6 mrd. kroner i 1997 til 27,1 mrd. kroner i 1998. Det er i regnskapet for 1998 avsatt 18 mill. kroner i utbytte til staten.

Stortinget vedtok i juni 1999 å omdanne Kommunalbanken til aksjeselskap fra 1. oktober 1999. Kommunal Landspensjonskasse (KLP) får anledning til å kjøpe 20 % av aksjene.

Pr. 31. desember 1998 hadde banken 28 ansatte.

2.7 KULTURDEPARTEMENTET

- Norsk rikskringkasting AS (NRK)
- Tusenårsskiftet – Norge År 2000 AS

Deleide:

- Den Nationale Scene AS (66,7 %)

- Den Norske Opera AS (90 %)
- Nationaltheatret AS (66,7 %)
- Norsk Film AS (77,6 %)
- Nye Carte Blanche Danseteater AS (70 %)
- Rogaland Teater AS (66,7 %)
- Trøndelag Teater AS (66,7 %)

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning

Norsk rikskringkasting AS (NRK)

NRK ble omdannet fra stiftelse til et statlig heleid aksjeselskap 30. april 1996.

Selskapets formål er å drive allmennkringkasting i radio og fjernsyn og virksomhet som har sammenheng med dette. Selskapet skal gjennom programvirksomhet nasjonalt, regionalt og på fylkesnivå:

1. Konsekvent fremme ytrings- og informasjonsfriheten, de demokratiske grunnverdier og de grunnleggende menneskerettigheter og det enkelte menneskes frihet og verdighet. Programvirksomheten skal preges av allsidighet, upartiskhet, saklighet og skal legge vekt på det vesentlige.
2. Støtte demokratiet gjennom et mangfoldig tilbud av nyheter, fakta, kommentarer og debatt om samfunnsspørsmål, også for mindretall og spesielle grupper.
3. Støtte, skape og utvikle norsk kultur, kunst og underholdning.
4. Legge vekt på programtilbudets allmenndannende karakter og formidle livssynsprogrammer og religiøse programmer.
5. Produsere og formidle kvalitetsprogrammer for barn og ungdom.
6. Fremme bruk og respekt for norsk språk og tilse at de to målformer er representert med minst 25 % av verbalsendingene i radio og fjernsyn og i NRKs informasjonsvirksomhet.
7. Bidra til å sikre og utvikle samisk språk og kultur.
8. Sende programmer for etniske og språklige minoriteter.

NRK kan med samtykke fra generalforsamlingen opprette datterselskaper eller delta i andre selskaper som driver annen type virksomhet enn allmennkringkasting.

Konsernregnskapet omfatter morselskapet NRK og det heleide datterselskapet NRK Aktivum AS.

NRK Aktivum AS ble stiftet 25. april 1997 med det formål å utvikle forretningsmessig virksomhet med basis i morselskapets potensiale. NRK Aktivum AS er organisert med eget styre og NRKs styre som generalforsamling.

NRKs aksjekapital er på 1 mrd. kroner.

Konsernet NRK hadde i 1998 samlede inntekter på 2 877 mill. kroner hvorav kringkastingsavgiften utgjorde 2 607 mill. kroner. Samlede inntekter økte

med 241 mill. kroner i forhold til året før, hvorav kringkastingsavgiften økte med 150 mill. kroner.

Morselskapets inntekter var i 1998 på 2 863 mill. kroner mot 2 630 mill. kroner i 1997. Årets resultat for konsernet viste et underskudd på 19,7 mill. kroner mot et underskudd på 145,9 mill. kroner året før.

I statsrådens beretning er det pekt på at NRK ikke har oppfylt målsettingen om nullresultat for perioden 1996–1998. Videre er det i beretningen henvisning til generalforsamlingen hvor statsråden konstaterte at det ikke har latt seg gjøre å bringe driften av NRK i balanse i 1998 og forutsetter at styret stiller krav om at driftsresultatet for konsernet NRK fra og med 1999 skal være i balanse.

NRK Aktivum AS ble ved stiftelsen i 1997 tilført 10 mill. kroner i egenkapital fra morselskapet. I 1998 er det skutt inn ytterligere 7 mill. kroner i egenkapital. NRK regner med et positivt driftsresultat fra NRK Aktivum AS fra år 2000.

Konsernets egenkapitalandel var ved utgangen av 1998 på 57,9 % mot 58,4 % året før.

I Dokument nr. 3:2 (1998–99) ble det orientert om sponsorinntekter i 1997. Riksrevisjonen merket seg at departementet ikke fant det tilfredsstillende at sponsorinntekter utgjorde en større andel enn forutsatt i 1997. NRK opplyser i sin årsrapport at sponsorinntektene for 1998 utgjorde 26 mill. kroner som ligger innenfor rammen på 1 % av de totale inntektene til bedriften, men 98 % av sponsorinntektene kom fra det private næringslivet. Gjeldende forutsetninger krever en fordeling av sponsorinntekter fra privat næringsliv og det offentlige med halvparten fra hver. NRK har hatt en dialog med departementet med hensyn til fordelingen mellom offentlig spon- soring og næringslivsspon- soring. En avklaring på dette punktet foreligger ennå ikke. Departementet har lagt fram forslag til endring i lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting (kringkastingsloven), vedrørende spon- soring i kringkasting, jf. Ot.prp. nr. 63 (1998–99). Her foreslår departementet at det i forskrift til loven fastsettes særregler om sponsoridentifikasjon i NRK, og om hvilke programtyper NRK kan motta sponsormidler til, og at øvre grense samt fordeling av sponsorinntekter oppheves.

Ved utgangen av 1998 hadde selskapet 3 373 ansatte.

Tusenårsskiftet – Norge 2000 AS

Tusenårsskiftet – Norge 2000 AS ble stiftet 3. februar 1998.

Selskapets formål er å forberede og gjennomføre markeringen av et nytt årtusen og hundreårsjubileum for Norge som selvstendig nasjon. Selskapet skal ha hele landet som virkeområde, og virksomheten skal reflektere den pågående verdidebatten i Norge.

Tusenårsskiftet – Norge 2000 AS har en aksjekapital på 50 000 kroner.

Selskapets driftsinntekter var i 1998 på 10,1 mill.

kroner og besto i sin helhet av tilskudd. Selskapets utgifter var i det vesentligste etablerings- og oppstartskostnader som i 1998 beløp seg til 15,8 mill. kroner. Årets underskudd var på 5,5 mill. kroner.

Pr. 31. desember 1998 hadde selskapet tapt aksjekapitalen og hadde en negativ egenkapital på 5,4 mill. kroner.

Selskapet har sett det som nødvendig, for at det skulle oppfylle sitt formål innen fastsatt tid, å ha et aktivitetsnivå som har gått ut over det statlige tilskuddet for 1998. I ordinær generalforsamling påpekte statsråden at selskapets inntekter og utgifter over tid må balansere.

Ved årsskiftet hadde selskapet 15 ansatte.

Nye Carte Blanche Danseteater AS (deleid)

Carte Blanche AS ble startet i 1985 i Oslo. I 1989 ble Carte Blanche AS etablert i Bergen som det første, faste profesjonelle ballettensemble utenfor Oslo. I 1990 gikk Carte Blanche AS konkurs. Staten som også tidligere har gitt tilskudd, gikk inn som hovedaksjonær i selskapet, som fikk navnet Nye Carte Blanche Danseteater AS.

Selskapets formål er å utvikle og produsere moderne dans samt annen beslektet virksomhet. Som region/landsdelsinstitusjon har selskapet et ansvar for å gjøre kunstformen kjent i regionen.

Nye Carte Blanche Danseteater AS har en aksjekapital på 100 000 kroner.

Staten ved Kulturdepartementet eier 70 % av aksjene i Nye Carte Blanche Danseteater AS. De øvrige eierne er Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune med 15 % hver.

Driftsinntektene for selskapet var i 1998 på 16,5 mill. kroner, en reduksjon på 0,5 mill. kroner fra året før. Selskapet mottok 16,1 mill. kroner i tilskudd, en økning på 0,5 mill. kroner fra året før. Årsresultatet for 1998 var et underskudd på 0,4 mill. kroner, mot et overskudd på 0,5 mill. kroner i 1997. Selskapets egenkapitalandel ved utgangen av 1998 var 14,4 %.

På ordinær generalforsamling 30. juni 1999 ble styrets beretning ikke godkjent. Det framgår av statsrådens beretning, datert 26. august 1999, at

«Selv om departementet ikke hadde merknader til Nye Carte Blanche AS' resultatregnskap og balanse for 1998, fant departementet likevel ikke å kunne godkjenne styrets årsberetning for 1998, [...]. Beretningen [...] inneholder ikke en redegjørelse for den kunstneriske aktiviteten i selskapet i 1998 og omtalen og vurderingen av økonomien er ikke tilstrekkelig presis. [...] En enstemmig generalforsamling ba styret om å utarbeide revidert årsberetning for 1998 som inneholder en omtale av den kunstneriske virksomheten og en presis gjengivelse og vurdering av økonomien i selskapet.

[---]Ny beretning om departementets myndighetsutøvelse overfor Nye Carte Blanche vil bli utar-

beidet når den ekstraordinære generalforsamlingen er avholdt.»

Det ble avholdt ekstraordinær generalforsamling 21. september 1999. Av endelig beretning fra statsråden, datert 28. september 1999, framgår bl.a. følgende:

«Til tross for generalforsamlingens vedtak av 30. juni har ikke styret i Nye Carte Blanche utarbeidet ny årsberetning. Styret utarbeidet imidlertid rapporten «Vurdering av økonomirapporteringen i Carte Blanche» [...]. Rapporten, [...], gir tilfredsstillende opplysninger om økonomien i selskapet for 1998 og burde vært innarbeidet i ny årsberetning fra styret. Omtalen av den kunstneriske aktiviteten er knapp og omfatter ingen konkret omtale av eller problematisering omkring den svake publikumsopplutningen.

Med henvisning til ovennevnte rapport og de spesifikke tall selskapet har lagt frem for publikumsopplutningen i 1998 godkjente likevel generalforsamlingen den foreliggende årsberetning. Generalforsamlingen ba styret besørge at framtidige årsberetninger inneholder presis framstilling av selskapets økonomi og av publikumstall, med relevante spesifikasjoner for blant annet egen scene, turné og samarbeidsoppsetninger.»

Ved utgangen av 1998 hadde selskapet 23 ansatte.

2.8 LANDBRUKSDEPARTEMENTET

- Statens Skogplanteskoler AS
- Statkorn Holding AS
- Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS (VESO)
- Statskog SF
- Statens Landbruksbank

Deleid:

- Instrumenttjenesten AS (89,3 %)

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Statkorn Holding ASA

Statkorn Holding ASA ble stiftet 12. desember 1994.

Selskapet har i henhold til vedtektene § 3 til formål å drive produksjon, videreforedling og omsetning av korn, kornprodukter, kraftfôr og andre inn-satsvarer til landbruk og havbruk, samt annen virksomhet som står i naturlig sammenheng med dette.

Statkorn-gruppen består av morselskapet Statkorn Holding ASA, tre heleide og fire deleide datterselskaper, samt 10 tilknyttede selskaper.

Statkorn Holding ASA har en aksjekapital på 500 mill. kroner.

Statkorn-gruppen hadde i 1998 driftsinntekter på 3 mrd. kroner, mot 3,4 mrd. kroner i 1997. Årsresultatet var på 12,4 mill. kroner, mot 51 mill. kroner året før. Morselskapet Statkorn Holding ASA hadde i 1998 driftsinntekter på 9,3 mill. kroner mot 16,1 mill. kroner i 1997. Morselskapet tok ut et utbytte fra datterselskapet Stormøllen AS på 50 mill. kroner, og årsresultatet for morselskapet ble derfor på 46,6 mill. kroner i 1998, mot 28,1 mill. kroner i 1997.

Ved utgangen av 1998 var selskapets egenkapitalandel 43,1 % mot 42,4 % i 1997.

Det er avsatt 9,267 mill. kroner i utbytte. Statsråden opplyser i sin beretning at han vil komme tilbake til Stortinget med forslag om å sette ned det foreløpig budsjetterte utbyttet fra selskapet fra 41 mill. kroner til 9,267 mill. kroner i forbindelse med slutt-salderingen av 1999-budsjettet.

Om avkastningsratene uttaler statsråden at disse etter hans syn ikke er tilfredsstillende verken for 1997 eller 1998, men at selskapets styre som ansvarlig for forretningsdriften har tatt ansvaret for dette. Statsråden har som generalforsamling tatt den lave inntjeningen til etterretning, samt gitt styret fornyet tillit.

Det er gjennomført flere effektiviserende tiltak og nye er startet opp. Det er ventet at tiltakene vil gi resultater i 1999.

Stortinget vedtok i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett i 1998, jf. Innst. S. nr. 252 (1997–98), at Landbruksdepartementet kan selge inntil 25 % av aksjene i Statkorn Holding AS, og at salget skjer under forutsetning av at aksjen gjøres omsettelig.

I ekstraordinær generalforsamling 15. oktober 1998 ble det vedtatt å omdanne Statkorn Holding AS til et allment aksjeselskap (ASA), og vedtektene ble endret i samsvar med dette. I St.prp. nr. 67 (1998–99) foreslo departementet å selge inntil 49 % av aksjene, jf. Innst. S. nr. 236. Stortingsflertallet sluttet seg til dette.

Ved utgangen av 1998 var det 524 fast ansatte i konsernet.

Til orientering:

Statkorn-gruppens formål

Statsråden opplyser i sin beretning for 1998 at styret har definert havbruk som et strategisk satsingsområde, og at konsernet i 1998 har tatt en strategisk eierposisjon i produksjonsselskapet Seafood Farmers AS med 20 %.

Statsråden påpeker i beretningen for 1998 at de tradisjonelle forretningsområdene som ble tildelt Statkorn-gruppen som dets primære oppgaver i 1994/95, er i generell stagnasjon og at det er behov for å identifisere nye tilgrensende forretningsområder tilknyttet konsernets kjernevirksomhet. Fiskeoppdrett er allerede blitt et slikt nytt område og i brev av 23. september 1997 ba Riksrevisjonen Landbruksdepartementet om å vurdere om slik virksomhet går inn under vedtektenes definisjon av formålet. Departementet opplyser i sitt svarbrev av 14. no-

vember 1997 at det antar at et eventuelt engasjement i et investeringselskap innen fiskeoppdrett må kunne sies å stå i naturlig sammenheng med fiskeførsatsingen.

Riksrevisjonen har merket seg at departementet mener at fiskeoppdrett ligger innenfor vedtektenes formål.

Utbytte for regnskapsåret 1998

For 1999 var det budsjettert med et utbytte på 41 mill. kroner fra Statkorn Holding AS, jf. St.prp. nr. 1 (1998–99), basert på at staten ville ha en eierandel i selskapet på 75 %. Styret foreslo at det for 1998 skulle utdeles et utbytte på 9,267 mill. kroner, og dette ble også vedtatt av generalforsamlingen. Eierandelen var på dette tidspunktet fortsatt 100 %. Utbyttet utgjør 75 % av konsernets årsoverskudd. Både styret og statsråden uttaler i sine beretninger at utbyttet er fastsatt etter beregningsprinsippet som er skissert i St.prp. nr. 72 (1995–96). Dette prinsippet tar utgangspunkt i morselskapets årsresultat og ikke konsernets, men åpner for unntak ved formuleringen «*Det legges til grunn at morselskapets resultat reflekterer det driftsmessige resultat i konsernet.*» Forholdet ble tatt opp med departementet i brev av 6. september 1999.

Departementet uttaler i sitt svarbrev av 17. september 1999:

«I regnskapsåret 1998 har et aksjeutbytte fra Stormøllen AS på 50 mill. kr blitt ført til inntekt i finansregnskapet i morselskapet. Dette aksjeutbytte er på vanlig måte eliminert i konsernregnskapet. I fastsettelsen av utbyttet fra konsernet, basert på årsoppgjøret for 1998, har styret og departementet valgt å se bort fra ovennevnte engangsgevinst på morselskapets hånd. Det samlede utbyttet er basert på 75 % av konsernregnskapets resultat etter skatt, jf. at morselskapets resultat skal reflektere det driftsmessige resultat i konsernet.»

Riksrevisjonen har merket seg departementets svar.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning

Statens Skogplanteskoler AS

Statens Skogplanteskoler AS ble stiftet 1. september 1989.

Statens Skogplanteskoler AS har til formål å være holdingselskap for virksomheter som driver produksjon og salg av skogplanter etter forretningsmessige prinsipper for skogbruksnæringen.

Konsernregnskapet omfatter foruten holdingselskapet Statens Skogplanteskoler AS, datterselskapene Sønsterud Planteskole AS (100 %) samt Reiersøl og Lyngdal Planteskoler AS (56,5 %).

Statens Skogplanteskoler AS har en aksjekapital på 0,9 mill. kroner.

Driftsinntektene for konsernet var i 1998 på 17,3 mill. kroner, en reduksjon på 1 mill. kroner fra året før. Årsoverskuddet i 1998 var på 1 mill. kroner, mot 1,5 mill. kroner for regnskapsåret 1997.

Med basis i Stortingets vedtak om økt utbytte, foreslo styret at utbyttet ble satt til 5,7 mill. kroner, en økning på 5 mill. kroner i forhold til styrets opprinnelige forslag. Generalforsamlingen vedtok at utbyttet skulle fastsettes til 15,7 mill. kroner, jf. Budsjett-innst. S. nr. 1 Tillegg nr. 1 (1998–99).

Konsernets egenkapitalandel var ved utgangen av 1998 på 48,6 % mot 75,5 % i 1997.

Ved utgangen av 1998 var det 33 årsverk i konsernet.

Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS (VESO)

Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS (VESO) ble etablert som aksjeselskap 1. januar 1992. Selskapet er en fortsettelse av instituttet med samme navn som var underlagt Norges Landbruksvitenskapelige Forskningsråd (NLVF).

Selskapets formål er å arbeide for sunne dyr i gode miljøer

- ved bedre utnyttelse av den samlede veterinærmedisinske kunnskap og erfaring
- ved å tilby forsknings- og utredningsoppdrag med basis i veterinærmedisinsk kompetanse, selge sykdomsforebyggende og andre relaterte produkter
- og ellers være en serviceinstitusjon i veterinærmiljøet ved formidling og salg av veterinærmedisinsk kunnskap og veterinærmedisinske produkter, agent- og forhandlervirksomhet, deltakelse i andre selskaper og foretagender samt annen virksomhet med økonomisk formål

VESO er organisert i tre avdelinger, VESO Vaksiner, VESO VetForsk og VESO Vikan AkvaVet. VESO Vaksiner selger sera og vaksiner til veterinærer og fiskeoppdrettere. VESO VetForsk skal formidle kontakt mellom forskningsmiljøer og omverdenen. VESO Vikan AkvaVet er en forskningsstasjon som tilbyr kompetanse og tekniske fasiliteter til offentlige institusjoner og farmasøytisk industri.

VESO har en aksjekapital på 5 mill. kroner.

VESOs driftsinntekter var i 1998 på 146,4 mill. kroner som er 7 mill. kroner bedre enn fjoråret. Årets resultat ble 2,5 mill. kroner mot et underskudd i 1997 på 6,5 mill. kroner. Resultatforbedringen har sammenheng med den ekstraordinære nedskrivningen av VESO Vikan AkvaVet anlegget i 1997 på 12,1 mill. kroner.

Det er i regnskapet for 1998 avsatt 6,5 mill. kroner i utbytte til staten.

Pr. 31. desember 1998 hadde selskapet en egenkapitalandel på 48,1 % mot 55,2 % i 1997.

Ved utgangen av 1998 hadde selskapet 29 fast tilsatte og 55 tilsatte på prosjekt.

Statskog SF

Direktoratet for statens skoger ble omdannet til statsforetaket Statskog SF med virkning fra 1. januar 1993.

Foretakets formål er å forvalte, drive og utvikle statlige skogs- og fjelleiendommer med tilhørende ressurser, det som står i forbindelse med dette, og annen naturlig tilgrensende virksomhet. Innenfor rammen av dette kan foretaket gjennom deltakelse eller i samarbeid med andre forvalte og drive eiendommer og andre former for tjenester innen foretakets virksomhetsområde. Eiendommene skal drives effektivt med sikte på å oppnå et tilfredsstillende økonomisk resultat. Det skal drives et aktivt naturvern og tas hensyn til friluftsinnteresser. Ressursene skal utnyttes balansert, og fornybare ressurser skal tas vare på og utvikles videre.

Konsernregnskapet inkluderer, foruten Statskog SF, seks heleide datterselskaper og fire tilknyttede/felleskontrollerte selskaper. Statskog SF har også aksjer og andeler i andre norske selskaper.

Statskog SF hadde ved utgangen av 1998 en innskuddskapital på 88,5 mill. kroner.

Konsernets driftsinntekter i 1998 var på 257,8 mill. kroner mot 251,4 mill. kroner i 1997. Morselskapets driftsinntekter utgjorde 226,9 mill. kroner mot 220,2 mill. kroner i 1997.

Konsernets årsresultat i 1998 ble 29,4 mill. kroner mot 11,9 mill. kroner i 1997. Morselskapets årsresultat i 1998 ble 30,6 mill. kroner mot 16,6 mill. kroner i 1997.

Tallene viser at datterselskapene til Statskog SF samlet sett fortsatt ikke bidrar positivt i konsernets virksomhet.

Styrets forslag til utbytte var 9,4 mill. kroner. På foretaksmøte 11. juni 1999 ble det i tillegg vedtatt 7,6 mill. kroner i ekstraordinært utbytte. Foretaksmøtet fastsatte utbyttet for 1998 til 17 mill. kroner som er i samsvar med revidert nasjonalbudsjett, jf. St.prp. nr. 67 (1998–99), kapittel 5652 Innskuddskapital i Statskog SF, post 80 utbytte.

Ved utgangen av 1998 hadde konsernet en egenkapitalandel på 63,8 % mot 59,6 % året før.

Statskog SF mottar bevilgning over kapittel 1161 Statskog SF – Forvaltningsdrift, som gjelder forvaltningsoppgaver for Landbruksdepartementet.

Statskog SF har i 1998 også solgt tjenester til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet vedrørende forvaltningen av Opplysningsvesenets fonds eiendommer (prestegårdseiendommene) og til miljøvernmyndighetene som utøver forvaltning av nasjonalparker og andre verneområder.

Statsråden viser i sin beretning av 18. august 1999 til at det i foretaksmøte den 23. juni 1998 ble vedtatt at omorganiseringen fra direktorat til statsforetak den 1. januar 1993 skulle evalueres. Østlandsforskning som har forestått arbeidet, leverte sin evalueringsrapport i juli 1999. Statsråden opplyser at departementet vil gå nøye gjennom rapporten og ori-

entere Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2000.

Ved utgangen av 1998 hadde konsernet 281 ansatte.

Statens landbruksbank

Statens landbruksbank ble stiftet 1. januar 1966.

Virksomheten er regulert ved lov om Statens Landbruksbank av 5. februar 1965 nr. 2.

Landbruksbankens formål framgår av lovens § 2:

Banken som har til oppgave å fremme norsk landbruk kan:

1. *gi lån til*
 - a) *å opprette eller utvide landbrukseiendommer, føre opp nye eller utbedre eldre bygninger, eller på annen måte utbygge slike eiendommer,*
 - b) *å kjøpe eller på annen måte erverve landbrukseiendommer samt til å løse ut medarvinger i samband med skifteoppgjør,*
 - c) *å kjøpe maskiner, redskaper, husdyr eller andre driftsmidler,*
 - d) *å fremme andre tiltak i samband med landbruksnæring etter bestemmelser av Kongen*
2. *gi stønadslån, tilskott eller garanti etter de stønads-, tilskotts- eller garantiordninger som banken av Stortinget eller Kongen blir pålagt å administrere.*

Kongen gir nærmere forskrifter om låneformålene.

Landbruksbankens styre er også styre for Landbrukets utviklingsfond (LUF). Innenfor dette fond har banken ansvar for tildeling av sentrale Bygdeutviklingsmidler (BU-midler). I tillegg er banken involvert i en rekke prosjekter og programmer.

Landbruksbanken har et grunnfond på 805,8 mill. kroner.

Regnskapet for 1998 er gjort opp i balanse ved at utgiftene til rentestøtte og administrasjon er bevilget over statsbudsjettets kapittel 2411 Statens landbruksbank. Det ble bevilget 0,5 mill. kroner i rentestøtte og 49,3 mill. kroner i administrasjonsutgifter.

Bankens forvaltningskapital er redusert fra 5 334 mill. kroner i 1997 til 5 304 mill. kroner ved utgangen av 1998. Bankens samlede utlån er redusert fra 4 461 mill. kroner i 1997 til 4 404 mill. kroner ved utgangen av 1998. Årsaken til at samlede utlån er redusert, er hovedsakelig ekstraordinære innfrielser.

Den 18. februar 1999 vedtok Stortinget å avvikle Statens landbruksbank som egen virksomhet og at de økonomiske virkemidler som ivaretas av banken, skal overføres til SND.

Ved utgangen av 1998 var det 104 ansatte i Statens landbruksbank.

2.9 MILJØVERNDEPARTEMENTET

Deleide:

- *Norsas AS, Norsk Kompetansesenter for avfall og gjenvinning (51 %)*
- *Norsk Avfallshandtering AS (NOAH) (71,5 %)*
- *Polarmiljøsentret AS (65,3 %)*

2.10 NÆRINGS- OG HANDELS-DEPARTEMENTET

- *Arcus AS*
- *Bjørnøen AS*
- *Kings Bay AS*
- *AS Olivin*
- *Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS*
- *Svalbard Samfunnsdrift AS*
- *Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND)*

Deleide:

- *Kongsberg Gruppen ASA (50 %)*
- *Norge på EXPO 2000 AS (50 %)*
- *Norsk Hydro ASA (51 %)*
- *Raufoss ASA (53,3 %)*
- *Sydvaranger ASA (87,5 %)*

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Arcus AS

Arcus AS ble skilt ut fra A/S Vinmonopolet 1. januar 1996.

Selskapets formål er å drive import, eksport, produksjon, lagring og distribusjon av alkoholholdige drikker og andre varer, samt virksomhet som står i forbindelse med dette, samt å eie andeler i andre selskaper som driver slik virksomhet.

Konsernregnskapet omfatter holdingselskapet Arcus AS og de heleide datterselskapene Arcus Produkter AS og Vectura AS.

Arcus AS har en aksjekapital på 203 mill. kroner.

Konsernets netto driftsinntekter var i 1998 på 1,2 mrd. kroner, som er en reduksjon på 72 mill. kroner fra året før. Netto driftsinntekter i holdingselskapet var på 35,6 mill. kroner mot 36,6 mill. kroner i 1997. Konsernets årsresultat viser i 1998 et underskudd på 54 mill. kroner mot et overskudd på 27,8 mill. kroner året før. Resultatet for 1997 må ses i sammenheng med en inntektsføring av 38,4 mill. kroner av avsetningen til omstilling, mens det i årets ekstraordinære poster inngår inntektsføring av avsetningen til miljøforpliktelse med 29,4 mill. kroner og kostnadsføring av ny avsetning til omstilling med 35 mill. kroner. Holdingselskapets årsresultat i 1998 var et underskudd på 21,7 mill. kroner mot et underskudd på 12 mill. kroner i 1997.

I regnskapet for 1998 er eiendommer oppskrevet med 214,2 mill. kroner. Egenkapitalandelen utgjør etter dette 42,4 %. Dersom oppskrivningen ikke hensyntas, gikk konsernets egenkapitalandel reelt sett ned fra 35 % til 32,7 %.

Konsernet hadde 588 ansatte ved utgangen av 1998 mot 716 på samme tid året før.

Styret er ikke tilfreds med de økonomiske resultater for 1998. Nærings- og handelsdepartementet deler dette synet. Arcus-gruppen nådde i 1998 ikke de mål som ved selskapets etablering ble skissert som forutsatt kapitalavkastning, jf. bl.a. St.prp. nr. 11 (1995–96) Om endringer i statsbudsjettet for 1995 under enkelte kapitler under Sosial- og helsedepartementet punkt 3.1.4. Underskuddet fra konsernets drift er etter styrets syn først og fremst et resultat av at kostnadssiden er for høy. Konsernet har i 1998 gjennomført et omfattende restrukturerings- og effektiviseringsprogram som vil få effekt i løpet av 1999. Riksrevisjonen vil følge utviklingen i Arcus-gruppen.

Med bakgrunn i EØS-avtalens forbud mot ulovlig statsstøtte åpnet EFTAs overvåkingsorgan ESA høsten 1996 en undersøkelse av den norske stats verdsettelse av Arcus-gruppen. Avgjørelsen ble fattet 3. desember 1998 og innebar at de overførte eiendommer ble vurdert til å være verdsatt 264 mill. kroner for lavt, og at virksomheten hadde mottatt 130,4 mill. kroner for mye i avsetning til omstilling og miljøforpliktelse. I tillegg kommer renter fra 1. januar 1996. Vedtaket vil bli gjennomført i løpet av 1999 ved motregning i eiers krav til ekstraordinært utbytte for 1998 og nedsettelse av aksjekapitalen. Ved behandlingen av Budsjett-innst. S. nr. I Tillegg nr. I (1998–99) vedtok Stortinget å forhøye utbyttekravet for selskaper under Nærings- og handelsdepartementets forvaltning til 1,257 mrd. kroner, og dette omfattet utbytte fra Arcus AS med 200 mill. kroner. Ordinær generalforsamling den 2. juni 1999 besluttet å redusere overkursfondet, som i sin helhet brukes til utdeling til eier, med et tilsvarende beløp.

Ved behandlingen av Budsjett-innst. S. nr. I. Tillegg nr. I (1998–99) vedtok Stortinget salg av aksjene i Arcus AS med dets datterselskaper. Det vises også til St.prp. nr. 67 (1998–99) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1999.

Til orientering:

Bruken av omstillingsmidler

I Dokument nr. 3:2 (1998–99), side 13, ble det orientert om at Riksrevisjonen har merket seg at behovet for omstillingsmidler i Arcus AS har vist seg å være mindre enn opprinnelig antatt. Videre ble Nærings- og handelsdepartementet bedt om å underrette Riksrevisjonen når det var tatt endelig stilling til behandlingen av tilbakeførte omstillingsmidler. Riksrevisjonen forutsatte også at det ble gitt en sluttevaluering av bruken av omstillingsmidler, herunder depar-

tementets vurdering av bruken av de tilbakeførte/inntektsførte omstillingsmidler i forhold til forutsetningene som lå til grunn for tildeling av midlene.

Ved brev av 10. februar 1999 mottok Riksrevisjonen kopi av Nærings- og handelsdepartementets brev til kontroll- og konstitusjonskomiteen datert samme dag. Departementet opplyser at det forutsettes at Arcus AS i forbindelse med årsoppgjøret for 1998 vil gi en oversikt over behandlingen av avsetningen til omstilling og en sluttevaluering, slik Riksrevisjonen ber om i sitt brev av 21. september 1998. Videre framgår det at departementet vil ta stilling til dette ved behandlingen av årsoppgjøret for 1998 på selskapets ordinære generalforsamling våren 1999.

Riksrevisjonen har i brev av 27. august 1999 til Nærings- og handelsdepartementet bl.a. tatt opp det forhold at det i årsoppgjøret for 1998 verken gis en oversikt over behandlingen av avsetningen til omstilling eller en sluttevaluering, slik departementet forutsatte. Riksrevisjonen ba derfor om at oversikt og sluttevaluering ble gitt som forutsatt, herunder departementets vurdering av bruken av tilbakeførte/inntektsførte omstillingsmidler i forhold til de forutsetninger som lå til grunn for tildeling av midlene.

I brev av 15. september 1999 opplyser departementet bl.a. at det prinsipielle grunnlag for å føre kostnader som omstilling, er basert på følgende forhold:

- Stortinget la til grunn at Arcus AS kunne anvendes til sammen 226 mill. kroner
- Kostnaden og ansvaret for å etablere Arcus AS var operasjonelt tillagt Vinmonopolet
- Kostnadene skulle ligge innenfor aksepterte regnskapsrettslige regler

Videre er det opplyst:

«Det kan argumenteres for at en rekke kostnader for etablering av Arcus AS burde vært belastet Vinmonopolets regnskaper i 1995, ettersom verdifastsettelsen var basert på et fullt operativt selskap f.o.m. 1. januar 1996. Som følge av den korte tiden Vinmonopolet ble gitt for delingen av selskapet basert på ESAs vedtak av 31.12.1994, var ikke dette mulig. Av den grunn ble Arcus AS belastet for kostnader etter oppstart som naturlig skulle vært ført på Vinmonopolet, ettersom de hadde det operative ansvar for delingen. Dette ville i så fall ført til at Arcus' behov for midler til omstilling ville blitt langt mindre, og kunne således vært avregnet ved delingen.»

Videre er det grunn til å påpeke at kontantstrømmen er basert på at selskapene var fullt operative fra 1. januar 1996. Dersom man skal få effekt av et salgs- og markedsapparat for å gi nødvendige inntekter til kontantstrømmen, må dette være kompetent og innforstått med sine oppgaver. Dette var ikke den faktiske situasjon i vårt tilfelle og heller ikke tatt hensyn til i Deloitte & Touches åpningsbalanse.

Det var likeledes en forutsetning for avsetning til omstillingsmidler at eventuelle ikke anvendte midler skulle inntektsføres over driften til egenkapital, som ville medført et høyere avkastningskrav.

Totalt er det inntektsført kr 100.000.000.

I budsjett for 1999 har stortinget vedtatt et utbytte på kr 200.000.000 som blant annet omfatter tidligere inntektsførte omstillingsmidler og miljøavsetning på 30 millioner kroner.

Dessverre har det vist seg i ettertid at inntektsføringer for 1996 og 1997 var for optimistiske, hvor på selskapet over driften for 1998 har gjort en ytterligere kostnadsføring på kr 34.600.000.»

Departementet har, i vedlegg til ovennevnte brev, redegjort for anvendte omstillingsmidler for årene 1996 til 1998, spesifisert på de enkelte kostnadselement. Oversikten viser bl.a. at det totalt for konsernet er benyttet 125,7 mill. kroner til omstilling, fordelt på 44,8 mill. kroner til redusert bemanning, 55 mill. kroner til førtidspensjonering, 1,8 mill. kroner til opplæringstiltak, 9,6 mill. kroner til oppgradering/profilering, 7,8 mill. kroner til konsulentbistand og 6,7 mill. kroner til diverse investeringer.

Riksrevisjonen har merket seg departementets redegjørelse.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning

Bjørnøen AS

Bjørnøen AS ble stiftet i 1918. Selskapet eier Bjørnøya. Selskapets inntekter kommer fra løpende feste-kontrakter. Forsvarets tele- og datatjeneste sa opp sin grunnleieavtale for sitt navigasjonssystem på Bjørnøya med virkning fra 1. desember 1996. Deler av anleggene til forsvarsets tele- og datatjeneste er fra samme dato overført til Luftfartsverket og Telenor Kystradio AS under forutsetning av at det inngås avtale om leie av grunn. Partene har hittil ikke lyktes i å bli enige om den årlige festeavgift. Avgift vil bli fastsatt ved avtaleskjønn. Selskapets årlige driftsinntekter har etter at Forsvarets tele- og datatjeneste sa opp sin grunnleieavtale, blitt redusert med ca. 60 %.

Bjørnøen AS har en aksjekapital på 4 mill. kroner.

Driftsinntektene beløp seg i 1998 til 38 533 kroner, det samme som året før. Selskapet hadde i 1998 et underskudd på 76 419 kroner. I 1997 hadde selskapet et underskudd på 48 097 kroner etter inntektsføring av et tilskudd fra Nærings- og handelsdepartementets disposisjonskonto på 48 457 kroner. Selskapet mottok ikke tilskudd i 1998. Pr. 31. desember 1998 hadde selskapet en egenkapitalandel på 98,8 %.

Det er ingen ansatte i selskapet, og administrasjonen forestås av Kings Bay AS.

Kings Bay AS

Kings Bay AS ble etablert i 1916 som et gruveselskap under navnet Kings Bay Kull Compani AS. Staten overtok samtlige aksjer i selskapet i 1933. Gruvedriften opphørte i 1963. I dag driver selskapet samfunnet i Ny-Ålesund ved at det sørger for infrastrukturen; vann- og elektrisitetsforsyning samt transport, innkvartering og messe. På ordinær generalforsamling i selskapet den 6. mai 1998 ble det, som følge av at selskapet ikke lenger er et kullsel-skap, vedtatt å endre selskapets navn fra Kings Bay Kull Compani AS til Kings Bay AS.

Kings Bay AS har til formål drift og utnyttelse av selskapets eiendommer på Svalbard samt annen virksomhet som står i forbindelse med dette. Selska-pets virksomhet skal særlig ha som mål å yte tjenes-ter til og fremme forskning og vitenskapelig virk-somhet, samt bidra til å utvikle Ny-Ålesund som en internasjonal arktisk naturvitenskapelig forsknings-stasjon.

Selskapet har en aksjekapital på 2 mill. kroner.

Av note 7 til regnskapet framgår det at en perio-diseringsfeil på 1,5 mill. kroner i årsregnskapet for 1997 er korrigert direkte mot egenkapitalen pr. 1. jan-uar 1998. Sammenligningstall for 1997 er omarbei-det i samsvar med dette.

Kings Bay AS hadde i 1998 driftsinntekter på 25,9 mill. kroner mot 24,7 mill. kroner i 1997. Sel-skapet fikk for 1998 bevilget 25 mill. kroner over statsbudsjettets kapittel 953 Kings Bay Kull Comp. AS. Selskapets resultat før offentlige tilskudd og ekstraordinære poster viste 1,6 mill. kroner. Til sam-menligning hadde selskapet i 1997 et resultat på 1,5 mill. kroner før offentlige tilskudd og ekstraordinære poster. Aktiviteten i Longyearbyen har også i 1998 særlig vært preget av større utbyggingsopp-gaver. I selskapets regi har bl.a. Nordpolhotellet og Samfunnshuset blitt ombygd og pusset opp for bety-delige midler. Samlede investeringer var på 22,5 mill. kroner. Selskapet hadde i 1998 et regnskaps-messig underskudd på 1 mill. kroner mot et over-skudd på 1,2 mill. kroner i 1997.

Pr. 31. desember 1998 var selskapets egen-kapitalandel på 15,1 % mot 13 % året før.

Ved utgangen av 1998 var 20 personer engasjert i selskapet.

A/S Olivin

A/S Olivin ble stiftet i 1948. Staten eier 99,9 % av aksjene i selskapet.

A/S Olivin har til formål å drive steinbruddsdrift, fabrikkvirksomhet, verkstedindustri, handel og her-med forbunden virksomhet, herunder også deltakel-se i lignende selskaper.

Konsernregnskapet omfatter morselskapet, A/S Olivin og de heleide datterselskapene Moxy Trucks AS, Industrimineraler AS og Imin AS.

A/S Olivin har en aksjekapital på 48 mill. kroner.

Konsernets netto driftsinntekter var 701,8 mill. kroner, en økning fra 1997 på 67,8 mill. kroner. Morselskapets netto driftsinntekter var i 1998 på 270,2 mill. kroner mot 249,7 mill. kroner i 1997.

Årsresultatet for konsernet var i 1998 på 43,8 mill. kroner og for morselskapet 46,6 mill. kroner. For konsernet er årets resultat i forhold til fjorårets resultat redusert med 4 mill. kroner. For morselska-pet er resultatet forbedret med 2,3 mill. kroner. Ut-byttet for 1998 ble fastsatt til 116,5 mill. kroner mot 16,5 mill. kroner for regnskapsåret 1997. Egenkapi-talandelen for konsernet i 1998 var 48 % mot 56,6 % i 1997.

Det heleide datterselskapet Moxy Trucks AS hadde i 1998 driftsinntekter på 404,8 mill. kroner mot 360,6 mill. kroner i 1997. Moxy Trucks AS had-de i 1998 et underskudd på 4,6 mill. kroner mot et overskudd i 1997 på 0,2 mill. kroner. Aksjekapitalen i Moxy Trucks AS ble i 1998 utvidet fra 40 mill. kroner til 70 mill. kroner ved at A/S Olivin tegnet seg for og innbetalte 30 mill. kroner.

Departementet opplyser for øvrig i St.meld. nr. 18 (1998–99) Bedrifter hvor staten v/ Nærings- og handelsdepartementet har eierinteresser, at det tas sikte på å vurdere alternativer for å redusere den statlige eierandel i A/S Olivin, og i denne sammen-heng spesielt se på eiersituasjonen ved Moxy Trucks AS. Dette selskapet kan ha behov for industrielle medeiere og et styrket kapitalgrunnlag for videre vekst.

Ved utgangen av 1998 hadde konsernet 510 an-satte, hvorav 231 i morselskapet.

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS ble stiftet i 1916. Staten ervervet aksjer i 1973 og i 1976 og ei-er i dag 99,9 % av aksjene i selskapet.

Selskapets formål er ved drift eller på annen måte å utnytte selskapets eiendommer og rettigheter på Svalbard. Selskapet kan videre delta i og drive annen virksomhet som står i forbindelse med dette.

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS har en aksjekapital på 14,4 mill. kroner.

Selskapet hadde i 1998 driftsinntekter på 144,1 mill. kroner. I 1997 var driftsinntektene på 132,2 mill. kroner. Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS fikk i tillegg bevilget 62 mill. kroner over stats-budsjettets kapittel 951 Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS.

Underskudd før statstilskudd ble 51,7 mill. kro-ner i 1998. Etter inntektsføring av statstilskudd fikk selskapet et regnskapsmessig overskudd på 0,3 mill. kroner. I 1997 hadde selskapet et regnskapsmessig underskudd på 4,8 mill. kroner. Pr. 31. desember 1998 var selskapets egenkapitalandel på 50,5 %, som er en reduksjon på 6,4 % fra året før.

Ved utgangen av 1998 hadde selskapet 201 an-satte.

Svalbard Samfunnsdrift AS

Svalbard Samfunnsdrift AS ble etablert i 1989 som et heleid datterselskap under Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS. Fra 1. januar 1993 er selskapet et heleid statsaksjeselskap.

Selskapets formål er å drive og videreutvikle de norske lokalsamfunn på Svalbard.

Konsernregnskapet omfatter foruten morselskapet Svalbard Samfunnsdrift AS, også de tre heleide datterselskapene Svalbard Næringsutvikling AS, Svalbard Næringsbygg AS og Svalbard ServiceSenter AS.

Svalbard Samfunnsdrift AS har en aksjekapital på 10 mill. kroner.

Konsernets og morselskapets driftsinntekter i 1998 var henholdsvis 96,8 mill. kroner og 47,5 mill. kroner. Tilsvarende tall i 1997 var 67,3 mill. kroner og 43 mill. kroner. Konsernet fikk i 1998 i tillegg bevilget 52 mill. kroner over statsbudsjettet kapittel 952 Svalbard Samfunnsdrift og Næringsutvikling. Beløpet fordelte seg med 47,5 mill. kroner til morselskapet og 4,5 mill. kroner til datterselskapet Svalbard Næringsutvikling AS. Underskuddet før statstilskudd ble 39,6 mill. kroner for konsernet og 36,9 mill. kroner for morselskapet. Etter inntektsføring av statstilskudd fikk konsernet et underskudd på 0,2 mill. kroner, mens morselskapet fikk et underskudd på 1,4 mill. kroner. I 1997 hadde konsernet et underskudd på 0,7 mill. kroner og morselskapet hadde et nullresultat. Pr. 31. desember 1998 var konsernets egenkapitalandel 18 % og morselskapets 28,1 %.

Ved utgangen av 1998 hadde konsernet 141 ansatte.

Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND)

Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) ble opprettet i 1993.

SND er regulert gjennom egen lov om Statens nærings- og distriktsutviklingsfond av 3. juli 1992 nr. 97, samt tilhørende forskrifter og retningslinjer. Fondet erstatter de tidligere virksomhetene Distriktenes utbygningsfond, Industrifondet, Småbedriftsfondet, Den Norske Industribank AS og Statens Fiskarbank.

Fondets formål framgår av lovens § 1:

Statens nærings- og distriktsutviklingsfond har til formål å fremme en bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling både i distriktene og i landet forøvrig ved å:

- a) *medvirke til utbygging, modernisering og omstilling av, samt produktutvikling og nyetablering i norsk næringsliv i hele landet og*
- b) *fremme tiltak som vil gi varig og lønnsom sysselsetting i distrikter med særlige sysselsettingsvan-sker eller svakt utbygd næringsgrunnlag*

Egenkapitaldivisjonen i SND er blitt omdannet til et eget aksjeselskap, jf. St.meld. nr. 51 (1996–97),

Innst. S. nr. 283 (1996–97) og Stortingets vedtak i juni 1997. SND Invest AS ble etablert som et heleid datterselskap 17. september 1998, men med regnskapsmessig virkning fra 1. januar 1998.

Konsernregnskapet omfatter morselskapet SND, og det heleide datterselskapet SND Invest AS. Ved utgangen av 1998 hadde SND 18 distriktskontorer over hele landet. De fleste kontorene er basert på samarbeidsavtaler med fylkeskommunene og vil representere alle SNDs finansielle produkter.

Ved opprettelse av konsernet ble Såkornfondet tatt med i regnskapet for SND. En del tall i regnskapet for 1998 er derfor ikke direkte sammenlignbare med året før.

SND hadde ved utgangen av 1998 innskutt kapital i aksje- og investeringsfond på til sammen 2,25 mrd. kroner og en innskuddskapital på 629,8 mill. kroner.

Regnskapet for 1998 viser et overskudd på 126,3 mill. kroner. Overskuddet genereres av lån til lavrisiko og fiskefartøy, risikolån og garantier, investeringsfond for Nordvest-Russland/Øst Europa, Statens Miljøfond, Såkornfondet og SND Invest AS. SNDs øvrige aktiviteter skal gå i balanse etter inntektsføring av administrasjonstilskudd, rentestøtte og tapsdekning.

Kurstap på aksjer var i 1998 på 19,8 mill. kroner, mot en gevinst på 149 mill. kroner i 1997. Aksjepor-teføljen hadde ved utgangen av 1998 en verdi på 1 167 mill. kroner, som er en øking på 53 mill. kroner i forhold til året før.

Tap på utlån og garantier er bokført med 243 mill. kroner. Dette er en økning på 93,5 mill. kroner i forhold til 1997. Tap på landsdekkende og distriktsrettede risikolån og garantier bidro med 168 mill. kroner. Misligholdet, som var svært lavt ved inngangen til 1998, har gjennom året økt jevnlig og er nå det høyeste på nesten to år.

Pr. 31. desember 1998 var forvaltningskapitalen 15,3 mrd. kroner. Fondets netto utlånsportefølje utgjorde 10 mrd. kroner som er det samme som året før.

Av årsoverskuddet er 35,9 mill. kroner avsatt som utbytte til staten. I tillegg er det avsatt 66,1 mill. kroner i overføring til staten vedrørende den positive rentemarginen for risikolåneordningen.

Ved utgangen av 1998 hadde SND 408 årsverk.

2.11 OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET

- *Den Norske Stats Oljeselskap AS (Statoil)*
- *Statkraft SF*
- *Statnett SF*

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Den Norske Stats Oljeselskap AS (Statoil)

Den Norske Stats Oljeselskap AS (Statoil) ble stiftet i 1972.

Selskapet har til formål selv, eller gjennom deltakelse i eller sammen med andre selskaper, å drive undersøkelser etter og utvinning, transport, foredling og markedsføring av petroleum og avledede produkter, samt annen virksomhet.

I Statoilkonsernets regnskap inngår morselskapet Statoil samt 18 heleide datterselskaper og tre deleide datterselskaper. I tillegg kommer interesser i andre selskaper og tilknyttede selskaper. Samlet bokført verdi ved utgangen av 1998 var for alle disse selskapene 33,7 mrd. kroner mot 27,8 mrd. kroner året før.

Statoil har en aksjekapital på 4,94 mrd. kroner.

Statoilkonsernet hadde i 1998 en omsetning på 106,6 mrd. kroner, som er en nedgang på 18,2 mrd. kroner fra 1997. For morselskapet ble driftsinntektene 63 mrd. kroner, en nedgang på 20,5 mrd. kroner fra 1997. Overskuddet for Statoilkonsernet og morselskapet var på 82 mill. kroner og 1,6 mrd. kroner, som henholdsvis er en nedgang på 3,6 mrd. kroner og 6,8 mrd. kroner. Styret opplyser i sin beretning at det ikke er tilfreds med det svake resultatet, som i særlig grad er påvirket av lave oljepriser, høye lete-kostnader og betydelige nedskrivninger og avsetninger.

I sin vurdering av resultatet for 1998 kom styret fram til at det ikke ville anbefale utdeling av utbytte. Generalforsamlingen la til grunn at det er etablert en utbyttepolitikk for Statoil som tilsier at utbyttet skal tilsvare 50 % av selskapets konsernresultat etter skatt det enkelte år (etter IAS-standarden – International Accounting Standard). På bakgrunn av dette ble utbyttet fastsatt til 135 mill. kroner.

Pr. 31. desember 1998 utgjorde konsernets egenkapitalandel 27,6 % mot 28,8 % i 1997 (etter IAS-standarden er egenkapitalandelen 30,3 %).

Avkastningen på sysselsatt kapital etter skatt var i 1998 på 1,8 % mot 8,6 % året før. Olje- og energidepartementet har uttalt at det for tiden vil støtte opp om selskapets mål om en regnskapsmessig avkastning på sysselsatt kapital etter skatt på 12 % pr. år innen år 2000, jf. St.meld. nr. 46 (1997–98) Om olje- og gassvirksomheten.

Ved utgangen av 1998 hadde konsernet 18 133 ansatte.

Statoil er også tillagt ansvaret for å ivareta statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE). Denne oppgaven skal ivaretas gjennom selskapets alminnelige faglige og administrative apparat og i samsvar med de retningslinjene som gjelder Statoils eget engasjement på norsk kontinental sokkel. Selskapet fører regnskap for SDØE. Riksrevisjonen reviderer regnskapet for SDØE.

Til orientering:

Statoil/SDØE – rapporteringsrutiner og rapportering m.m. om overføring av statlig eiendom

Rapporteringsrutiner

I brev av 29. juli 1999 til Olje- og energidepartementet ba Riksrevisjonen om en beskrivelse av gjeldende rapporteringsrutiner mellom Statoil og Olje- og energidepartementet. Videre ble det bedt om departementets vurdering av om rapporteringsrutinene virker tilfredsstillende, sett i lys av departementets forvaltningsmessige ansvar for petroleumsvirksomheten og ansvaret for forvaltningen av statens interesser i (eieroppfølging av) aksjeselskapet Statoil/ivaretakelse av SDØE.

Departementet svarer i brev av 10. september 1999:

«[---] Det er naturlig å skille mellom Olje- og energidepartementets forvaltningsmessige ansvar for petroleumsvirksomheten og ansvaret for oppfølgingen av statens eierinteresser i Statoil og Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE). Det legges til grunn at Riksrevisjonen ønsker en beskrivelse av rapporteringsrutiner mellom Statoil og departementet som ansvarlig for oppfølgingen av statens eierinteresser.

Departementets ansvar for statens eierinteresser er blant annet omtalt i St meld nr 21 (1991–92) Om statens samlede engasjement i petroleumsvirksomheten i 1992. Det kan også vises til det pågående arbeidet med utarbeidelse av retningslinjer for oppfølging av Statoil og SDØE. Retningslinjene for SDØE skal erstatte gjeldende retningslinjer som ble fastsatt i 1994 og oversendt Riksrevisjonen.

Statoil er underlagt både de alminnelige bestemmelser i aksjeloven og særregler som følge av at selskapet er organisert som et statsaksjeselskap. Dette medfører at selskapet utarbeider § 10-plan i tillegg til årsrapport og kvartalsrapport. Utenom de periodiske rapporteringene, informerer Statoil om viktige nye prosjekter. Det kan også vises til departementets kvartalsvise eiermøter med selskapet.

Statoil er forretningsfører for Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) og utarbeider i den forbindelse blant annet budsjett, årsrapport og kvartalsrapport. Andre oppgaver er å utarbeide oversikt over tilfeller med overføring av statlig eiendomsrett og ivareta statens interesser i blant annet forkjøpsrettsaker. I forbindelse med den kvartalsvise rapporteringen avholdes møter mellom forretningsfører og departementet.

Det er departementets vurdering at dagens rapporteringsrutiner er tilfredsstillende»

Riksrevisjonen har merket seg at departementet ser det naturlig å skille mellom Olje- og energidepartementets forvaltningsmessige ansvar for petroleumsvirksomheten og ansvaret for forvaltningen av

statens interesser i Statoil/ivaretakelse av SDØE. Riksrevisjonen har ingen merknader til dette, men antar at informasjon i rapporter o.a. departementet mottar som et ledd i det forvaltningsmessige ansvar for petroleumsvirksomheten også i enkelte tilfeller kan inneholde informasjon som kan ha vesentlig betydning for oppfølgingen av statens interesser i Statoil/ivaretakelse av SDØE.

Riksrevisjonen har i brev av 10. august 1999 og i brev av 23. august 1999 gitt kommentarer til Olje- og energidepartementets forslag til henholdsvis retningslinjer for oppfølging av SDØE og retningslinjer for oppfølging av Statoil.

Rapportering om overføring av statlig eiendom

Ved behandlingen av St.prp. nr. 50 (1995–96) Om olje- og gassvirksomhet, utbygging og drift av Åsgardfeltet samt disponering av innretningene på Odinfeltet, samtykket Stortinget i at departementet kan godkjenne vederlagsfri overføring av eiendomsrett fra Åsgard til Statpipe for utvidelsen av gassbehandlingsanlegg på Kårstø. I proposisjonen ble beløpet anslått til 1 282 mill. kroner ved segregert løsning. Åsgard rettighetshaverne skal beholde bruksrett samt få andeler av fortjenesten dersom nye felt kommer inn og vil bruke de nye anleggene.

Statoil har opplyst at i SDØEs regnskap for 1998 er beløpet under overføringsordningen på 1 708 mill. kroner for utvidelsen av gassbehandlingsanlegget på Kårstø. Det er videre opplyst at anslaget for 1999 er et tillegg på 3 090 mill. kroner. Anslaget er pr. dato på 4 798 mill. kroner, ca. 270 % høyere enn opprinnelig anslag.

I brev av 29. juli 1999 til Olje- og energidepartementet ba Riksrevisjonen om å få opplyst hvorvidt departementet har tatt stilling til om SDØE-transaksjonene på 1 708 mill. kroner for 1998 anses å være innenfor vilkårene i fullmakten vedrørende vederlagsfri overføring. Videre ble det bedt om en tilsvarende tilbakemelding vedrørende beløpet på 3 090 mill. kroner for inneværende år.

Riksrevisjonen pekte i brevet på at overskridelser i Åsgard-kjeden er rapportert uten at beløpene for overføring av statlig eiendom har kommet fram. Overføringene rapporteres i praksis etter at avtalene er godkjent av departementet med angivelse av SDØEs andel av investeringene.

Olje- og energidepartementet har i brev av 10. september 1999 svart at Stortinget ved behandlingen av St.prp. nr. 50 (1995–96) samtykket i at departementet kan godkjenne vederlagsfri overføring av eiendomsrett fra rettighetshaverne i Åsgard til rettighetshaverne i Statpipe. Det ble forutsatt at Åsgard ble sikret en tilfredsstillende bruksrett og en rimelig andel av overskuddet fra eventuell tredjeparts bruk av anlegget.

Departementet viser også til at det har vært en betydelig utvikling hva gjelder omfang, størrelse og

investeringer på anleggene på Kårstø, og at Stortinget ved flere anledninger er orientert om kostnadsutviklingen for Kårstøanleggene i forbindelse med Åsgardutbyggingen.

I svarbrevet opplyses videre:

«[---] Departementet har fremdeles avtalen, som bl.a. regulerer overføringen av eiendomsretten til enkelte av anleggene, til behandling. Eiendomsretten til anleggene er således ikke overført. I henhold til avtalen mellom Statpipe og Åsgard skal dette eventuelt først skje etter at anleggene er klare til bruk neste år.»

Departementet nærmer seg imidlertid nå sluttbehandling av denne saken og ser det som hensiktsmessig, i lys av utviklingen i utbyggingsprosjektene på Kårstø siden Stortingets behandling av St.prp. nr. 50 (1995–96), å informere Stortinget i høst om kostnadsstatus for SDØEs investeringer i Åsgardanleggene på Kårstø.»

Riksrevisjonen vil følge den videre rapportering av kostnadsstatus fra departementets side overfor Stortinget. Etter Riksrevisjonens oppfatning vil det være hensiktsmessig at rapporteringen også relateres til den vederlagsfrie overføring av eiendomsretten.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning

Statkraft SF

Forvaltningsbedriften Statkraft ble fra 1. januar 1992 omorganisert til to statsforetak, Statkraft SF og Statnett SF.

Statkraft SF har til formål selv, gjennom deltakelse i, eller samarbeid med andre selskaper, å planlegge, prosjektere, oppføre og drive energianlegg, kjøpe og selge energi samt drive virksomhet som står i naturlig sammenheng med dette. Foretaket skal drives etter forretningsmessige prinsipper.

Konsernregnskapet omfatter morforetaket Statkraft SF, åtte heleide og et deleid datterselskap. To av disse er etablert i 1998, Statkraft Energy Europe AS som skal være holdingselskap for datterselskaper som driver krafthandelsvirksomhet, og Statkraft Peru AS som skal investere i kraftutbygging. Både morforetak og datterselskaper har betydelige aksjeposter i andre virksomheter.

Statkraft SFs innskuddskapital er 15,4 mrd. kroner.

I 1998 var den salgbare produksjonen på 32,4 TWh og økningen i magasineringsen var på 0,5 TWh. Tilsvarende tall i 1997 var 27,5 TWh og 9,1 TWh. Det ble i 1998 foretatt kjøp av 2,7 TWh, slik at samlet salg ble 35,1 TWh. Dette ga en magasinfylling på 25,3 TWh, som tilsvarer 78 % av Statkrafts produksjon i 1998.

Gjennomsnittlig el-spotpris sank fra 13,5 øre/kWh i 1997 til 11,7 øre/kWh i 1998.

Konsernets brutto driftsinntekter var i 1998 på 5,3 mrd. kroner, en nedgang på 39 mill. kroner fra året før. Fjorårets tall er da korrigert for en endring i regnskapsprinsippet for kraftomsetningen, som nå blir oppgitt som netto av salg og kjøp, herunder både salgs- og kjøpsposisjoner. Kraftsalg utgjør 3,9 mrd. kroner og andre driftsinntekter 1,4 mrd. kroner.

Konsernets skattekostnad ble 910 mill. kroner i 1998 mot 361 mill. kroner året før. Endringen skyldes bl.a. en reversering av utsatt skatt i 1997 med 528 mill. kroner. Konsernets årsresultat ble på 718 mill. kroner mot 906 mill. kroner året før.

Morforetaket fikk i 1998 et overskudd på 497 mill. kroner. Etter at siste rest av det framførte underskudd var dekket, gjensto 309 mill. kroner som disponibelt. Det er i regnskapet for 1998 avsatt 216 mill. kroner i utbytte til staten. Foretaksmøtet vedtok å dele ut hele det disponible resultatet på 309 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 1 (1998–99).

Konsernet hadde ved utgangen av 1998 en egenkapitalandel på 38,8 % mot 39,7 % året før.

Statkraft SF har i 1998 foretatt investeringer på 944 mill. kroner, hvorav 221 mill. kroner er investert i egne anlegg, 340 mill. kroner i nye aksjekjøp i Sydkraft AB og 383 mill. kroner til kjøp av eierandeler i andre selskaper og til kapitalinnskudd i internasjonale kraftutbyggingsprosjekter.

Styret opplyser i sin beretning at for å utnytte Statkrafts kompetanse på vannkraftutvikling deltar foretaket i utbyggingsprosjekter i vekstområder for vannkraft utenfor Nord-Europa, dels som prosjektutvikler og eier, og dels som utbygger,.

Ved utgangen av 1998 hadde konsernet 1 535 ansatte, en økning på 135 ansatte fra året før.

Statnett SF

Forvaltningsbedriften Statkraft ble fra 1. januar 1992 omorganisert til to statsforetak, Statkraft SF og Statnett SF.

Statnett SF har ansvaret for en rasjonell drift og utvikling av landets overføringsnett for kraft. Foretaket skal alene eller sammen med andre planlegge og prosjektere, bygge, eie og drive overføringsanlegg og utenlandsforbindelser. Statnett SF har det overordnede ansvar for driftskoordineringen av kraftsystemet. Foretaket skal drives etter forretningsmessige prinsipper innenfor de rammer myndighetene setter.

Foretakets virksomhet kan grovt sett deles inn i en konkurranseutsatt del med kraftbørs og entreprenørvirksomhet og en monopolbasert del bestående av ansvaret som systemoperatør og det å eie og drive egne anlegg for transport av elektrisitet.

Statnett SF har tre heleide datterselskaper, tre felleskontrollerte virksomheter og to tilknyttede selskaper. I tillegg kommer minoritetsandeler i andre selskaper.

Statnett SF har en innskuddskapital på 2,7 mrd. kroner.

Konsernets samlede driftsinntekter i 1998 var 6,9 mrd. kroner mot 6,4 mrd. kroner foregående år. I 1998 var morforetakets driftsinntekter 3,4 mrd. kroner mot 3,3 mrd. kroner i 1997. Årsresultatet for konsernet i 1998 ble 475 mill. kroner mot 362 mill. kroner i 1997. Årsresultatet for morforetaket i 1998 ble 389 mill. kroner mot 359 mill. kroner i 1997. Det er i regnskapet for 1998 avsatt 350 mill. kroner i utbytte til staten.

Ved utgangen av 1998 utgjorde konsernets egenkapitalandel 33,5 %, som er en reduksjon på 1,5 % fra året før.

Ved utgangen av 1998 hadde konsernet 886 ansatte.

2.12 SAMFERDSELSDEPARTEMENTET

- Telenor AS
- NSB BA
- Postbanken BA
- Posten Norge BA

Deleid:

- SAS Norge ASA (50 %)

Selskaper under forvaltningsbedriften Luftfartsverket:

- Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS
- Nordic Aviation Resources AS (NAR)
- Oslo Lufthavn AS
- Oslo Lufthavn Tele & Data AS (eid 50 % av Oslo Lufthavn AS og 50 % av Telenor Bedrift AS)

Til orientering:

Forståelsen av begrepet «generalforsamling», jf. § 10 i vedtektene for NSB BA, Posten BA og Telenor AS

Det heter i vedtektene for NSB BA § 10 første, andre og tredje ledd:

«Styret skal forelegge for generalforsamlingen alle saker som antas å være av vesentlig, prinsipiell, politisk eller samfunnsmessig betydning.

Saker som gjelder utskilling av basisvirksomhet og av vesentlige støttefunksjoner i selskapet skal forelegges for generalforsamlingen.

Styret skal hvert år legge fram for generalforsamlingen en plan for virksomheten med datterselskaper, som foruten saker som nevnt i første og annet ledd, skal omfatte bl.a. følgende forhold:

1. *Konsernets hovedvirksomhet de kommende år, herunder større omorganiseringer, videreutvikling av eksisterende virksomheter og utvikling av nye. Det samme gjelder større endringer av tjenestetilbudet.*
2. *Konsernets økonomiske utvikling.*
3. *Vesentlige investeringer, med finansieringsplaner for disse.»*

Vedtektene for Posten BA og Telenor AS har tilsvarende ordlyd.

Riksrevisjonen påpekte i brev til NSB BA av 24. august 1998 at det var avholdt generalforsamling i 1997 og 1998 uten at «§ 10 planen» hadde vært behandlet. NSB BA oversendte henvendelsen til Samferdselsdepartementet. Ifølge departementets brev av 2. oktober 1998 er utgangspunktet at planen skal gi statsråden som generalforsamling for selskapene den informasjon som er nødvendig for å forvalte statens interesser. Hittil har det ikke vært praksis å legge fram «§ 10-planene» på generalforsamlingsmøte. Departementet anså heller ikke dette som hensiktsmessig. Planene har vært lagt fram for generalforsamlingen ved oversendelse av vanlig brev.

Departementet ble i brev av 23. november 1998 bedt om å klargjøre sin oppfatning av begrepet generalforsamling, herunder hva det betyr at planene kan framlegges for generalforsamlingen ved oversendelse av vanlig brev. Riksrevisjonen ønsket videre å bli orientert om hvordan departementet og selskapene utarbeider planene.

I svarbrev av 15. desember 1998 fastholdt departementet at det etter deres mening er i overensstemmelse med § 10 i vedtektene for Telenor AS, NSB BA og Posten BA å legge fram planene for departementet/statsråden ved formelt brev. Selskapene sender utkast av «§ 10-planen» til departementet for kommentar. Departementet opplyste at det er opptil selskapene selv å bestemme i hvilken utstrekning kommentarene tas til følge. Generalforsamlingen/departementet foretar en gjennomgåelse av planen og vurderer bl.a. om det er omtalt saker i planen som krever realitetsbehandling.

Riksrevisjonen redegjorde for sin oppfatning i et møte med departementet 18. mars 1999. I Samferdselsdepartementets brev av 26. mars 1999 ble det opplyst at Riksrevisjonens synspunkter tillegges stor vekt. Departementet vil derfor påse at framtidige «§ 10 planer» blir tatt opp som egen sak på generalforsamlingsmøtene i NSB BA, Posten BA og Telenor AS.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Norges Statsbaner BA

NSBs trafikkdel ble omdannet fra forvaltningsbedrift til særlovsselskapet Norges Statsbaner BA (NSB BA) med virkning fra 1. desember 1996. Virksomheten er regulert i lov av 22. november 1996 om statens jernbanetraffikkselskap.

Selskapets formål er å drive gods- og persontrafikk på jernbane. I tillegg kan selskapet drive beslektet virksomhet som bygger opp under denne transporten. Selskapet skal utføre samfunnsplågte beredskapsoppgaver.

I samsvar med det etablerte styringsopplegget for NSB BA la Samferdselsdepartementet 4. desem-

ber 1998 fram den første meldingen om konsernets virksomhet, jf. St.meld. nr. 19 (1998–99) Om NSB BAs virksomhet.

Konsernet består av morselskapet NSB BA og de heleide datterselskapene NSB Biltrafikk AS, NSB Reisebyrå AS, NSB Gardermobanen AS, NSB Eienomsutvikling AS samt Togservise AS. I NSB BAs balanse er aksjene i disse selskapene bokført med 654 mill. kroner. Dette innebærer en økning på 463 mill. kroner i forhold til 1997.

Konsernets innskuddskapital er på 1 350 mill. kroner og reservefondet utgjør 1 465 mill. kroner.

Konsernets driftsinntekter var i 1998 på 6 310 mill. kroner, av dette utgjorde offentlige kjøp 1 165 mill. kroner. I 1997 var konsernets driftsinntekter på om lag 6 017 mill. kroner. NSB-konsernet hadde i 1998 et årsresultat på 81 mill. kroner, mens tilsvarende tall for 1997 var 149 mill. kroner. Egenkapitalandelen i konsernet var på 19,3 %. NSB BAs driftsinntekter var på 4 894 mill. kroner, mens tilsvarende tall for 1997 var 4 839 mill. kroner. Morselskapets årsresultat ble på 923 mill. kroner, mot 186 mill. kroner året før. Det bemerkes i denne sammenheng at NSB BA hadde 709 mill. kroner i gevinst på salg av eiendommer. Det ble ikke utdelt utbytte.

Morselskapet har i 1998 mottatt 290 mill. kroner i tilskudd til restrukturering («Effekt 600»), jf. St.prp. nr. 1 (1998–99) Samferdselsdepartementet og Budsjett-innst. S. nr. 13 (1997–98). I samsvar med forutsetningene for selskapsdannelsen har Stortinget i perioden 1996–1998 bevilget til sammen 870 mill. kroner til dekning av omstillingskostnader knyttet til overtallighet, bedring av medarbeidernes kompetanse og teknisk standardheving.

Renter av NSB BAs lån fra staten v/Samferdselsdepartementet utgjorde 95,6 mill. kroner, dvs. om lag 2,8 mill. kroner lavere enn budsjettet, jf. St.prp. nr. 1 (1998–99) Samferdselsdepartementet, St.prp. nr. 27 Om endring av løyvingar m.v. for 1998 på Samferdselsdepartementets område og Innst. S. nr. 58 (1998–99).

NSB BA mottok 35 mill. kroner i konsernbidrag fra NSB Biltrafikk AS og 12,3 mill. kroner fra NSB Reisebyrå AS. NSB Reisebyrå AS hadde et overskudd på 12,1 mill. kroner. Konsernbidraget førte til at om lag 0,2 mill. kroner måtte overføres fra disposisjonsfondet.

NSB Biltrafikk AS avga i 1997 et konsernbidrag på 26,8 mill. kroner. Dette medførte bl.a. at selskapet unngikk betalbar skatt. For å styrke egenkapitalen igjen ble det 11. november 1998 avholdt ekstraordinær generalforsamling, hvor aksjekapitalen ble forhøyet med 25 mill. kroner. Overkursen på 1,8 mill. kroner ble tillagt reservefondet.

I styrets årsberetning ble det bemerket at lønnsomheten i den ordinære driften er for svak. Lønnsomheten må bedres betydelig i takt med økte kapitalkostnader knyttet til fornyelsen av togmateriell og for å tilfredsstille eierens avkastningskrav. Styret la

videre til grunn at omstillingsarbeidet i NSB videreføres, med sikte på å oppnå sterkere kundeorientering og bedre økonomiske resultater.

Pr. 31. desember 1998 var det 10 853 ansatte i NSB-konsernet, en økning på 129 i forhold til 1997. NSB BA hadde 7 416 ansatte ved utgangen av 1998, en nedgang på 335 personer i forhold til 1997.

«Anleggsmidler under utførelse Gardermobanen» var i NSB Gardermobanen AS' regnskap for 1997 på 7 687 mill. kroner. Tilsvarende tall for 1998 er på 2 760 mill. kroner. Tilgangen i 1998 har vært 1 885 mill. kroner. Det har vært et uttrekk på 1 851 mill. kroner for overføring av banestrekningen Gardermoen – Eidsvoll til Jernbaneverket og 4 960 mill. kroner er overført til varige driftsmidler/investeringer.

Av St.prp. nr. 39 (1997–98) Om NSB Gardermobanen AS økonomi og Innst. S. nr. 156 (1997–98) framgår følgende:

- eventuelle underskudd i 1998 og 1999 gjøres opp mot en tilsvarende reduksjon av det eksisterende statlige lånet
- betaling av renter på statens lån tilpasses selskapets likviditet
- banestrekningen Gardermobanen-Eidsvoll overtas av Jernbaneverket. Investeringskostnaden utgjorde 1 500 mill. kroner, i tillegg kommer rentebelastningen
- kostnadsoverskridelsen (443 mill. kroner) på Jernbaneverkets forbindelsesspor mellom Hovedbanen og Gardermobanen belastes NSB Gardermobanen AS
- verdivurderingen av NSB Gardermobanen AS utsettes til våren 2000 i forbindelse med regnskapsavslutningen for 1999, jf. St.prp. nr. 1 (1997–98)
- NSB BA skal ikke være økonomisk ansvarlig utover aksjekapitalen på 0,5 mill. kroner

Totalt ble det i statsbudsjettet for 1998 og St.prp. nr. 39 (1997–98), jf. Innst. S. nr. 156 (1997–98), bevilget 170 mill. kroner til refusjon av merverdiavgift. Forbruket av tjenester som ikke er merverdiavgiftsbelagt har vært høyere enn beregnet. Det har ført til en mindretgift på 53,8 mill. kroner. I lån til NSB Gardermobanen AS ble det i 1998 totalt bevilget 1 931 mill. kroner. Den totale bevilgningen til ansvarlig lån var på 354 mill. kroner.

NSB Gardermobanen AS nedbetalte 1 300 mill. kroner på lån fra staten og 380 mill. kroner på det ansvarlig lånet i 1998, jf. St.prp. nr. 39 (1997–98) og Innst. S. nr. 156 (1997–98).

NSB Gardermobanen AS' underskudd på 139 mill. kroner er innarbeidet som en justering av egenkapitalen i konsernregnskapet, det vil si at gjelden reduseres med et tilsvarende beløp.

Ekstern revisor for NSB BA har i sin beretning tatt forbehold for usikkerhet vedrørende verdsettelsen av de aktiverte kostnadene i NSB Gardermobanen AS.

En del av NSB Biltrafikk AS' datterselskaper skiftet i forbindelse med lønnsoppgjøret arbeidsgiverorganisasjon fra NHO til Norges Arbeidsgiverorganisasjon for virksomheter med offentlig tilknytning (NAVO). Ytelser og forpliktelser mht. Avtalefestet førtidspensjon (AFP) er like i de to arbeidsgiverorganisasjonene, men finansieringen er forskjellig. NSB Biltrafikk AS valgte å synliggjøre pensjonsforpliktelsen i overensstemmelse med Norsk Regnskaps Standards (NRS) norm for god regnskapskikk. Dette førte til at NSB Biltrafikk-konsernet pådro seg en engangskostnad på 40 mill. kroner. Konsernet hadde derfor et underskudd på 8 mill. kroner i 1998.

Konsernet reduserte fra 1. januar 1999 avskrivningssatser på bussmaterieell for å tilpasse disse mer reell verdiforringelse og bringe avskrivningssatsene i tråd med hva som benyttes av andre større aktører i bussnæringen. For å unngå at avskrivningene i en overgangsfase ikke viser korrekt kapitalslit, har konsernet i forbindelse med årsoppgjøret for 1998 valgt å skrive opp vognparken i NSB Biltrafikk AS med 107 mill. kroner og i konsernet med 177 mill. kroner.

NSB BA har både i 1997 og 1998 utarbeidet et kunderegnskap, et medarbeiderregnskap og et miljøregnskap i tillegg til det vanlige årsoppgjøret (årsrapport og regnskaper). Kunderegnskapet er et ledd i arbeidet for økt kundeorientering. Medarbeiderregnskapet som måler bl.a. medarbeidertilfredshet, er et ledd i arbeidet med selskapets strategiske mål. Miljøregnskapet er en tilstandsrapport for en del sentrale aspekter innenfor det ytre miljøet. Riksrevisjonen har med interesse merket seg de nye regnskapstypene, som gir verdifull informasjon.

Til orientering:

Salg av driftsuavhengige eiendommer

Det framgår av St.prp. nr. 2 (1996–97) Om endret tilknytningsform for Postverket og NSBs trafikkdel m.m., at det kan ligge merverdier for NSB i de driftsuavhengige eiendelene, særlig i eiendomsmassen og tilknyttede selskaper. Riksrevisjonen orienterte Stortinget i Dokument nr. 1 (1997–98) om at NSBs egne beregninger av anleggsmidlene også viste at driftsavhengige eiendelers verdi ville ha vært betydelig høyere dersom det ikke tidligere var foretatt en «en bloc» nedskrivning. Nedskrivningen tok ikke utgangspunkt i en vurdering av verdien for de enkelte eiendelene og forutsatte ikke en varig verdi-reduksjon.

Riksrevisjonen ble orientert om resultatutviklingen i NSB bl.a. ved tertialrapporten for 2. tertial 1998. Det framgår her at NSB-konsernet pr. 31. august 1998 hadde et resultat før skatt på 333 mill. kroner. Av dette resultatet utgjorde salgsgevinster 159 mill. kroner.

NSB BA stiftet NSB Eiendomsutvikling AS 18.

desember 1998. Om selskapets formål heter det i vedtektene § 3:

«Selskapets formål er gjennom nærings- og eiendomsutvikling av NSB's driftsuavhengige eiendommer, samt deltagelse i andre selskaper og virksomheter i denne forbindelse, å styrke det økonomiske grunnlaget for kjernevirksomheten til NSB konsernet.»

Det framgår av stiftelsesdokumentene for NSB Eiendomsutvikling AS at selskapets bokførte eiendeler utgjør 1 100 mill. kroner. Overføringen av eiendelene (tinginnskuddet) har skjedd i henhold til forskrift av 13. mai 1991 om skattefrie overføringer mellom aksjeselskaper og mellom deltakerlignende selskaper med hovedsakelig samme eierinteresser (internforskriften). Det forutsettes derfor at regnskapsbalansen på 1 100 mill. kroner gir uttrykk for de virkelige verdiene i selskapet. Det framgår av årsoppgjøret for 1998 at NSB BA som følge av eiendomssalg hadde en ekstraordinær inntekt på 709 mill. kroner. På bakgrunn av bl.a. dette legger Riksrevisjonen til grunn at de aktuelle eiendommens bokførte verdi i NSB BAs regnskaper på stiftelsestidspunktet var undervurdert i forhold til den virkelige verdien.

I samsvar med det etablerte styringsopplegget for NSB BA la Samferdselsdepartementet 4. desember 1998 fram den første meldingen om konsernets virksomhet, jf. St.meld. nr. 19 (1998–99) Om NSBs virksomhet. NSB BAs «§ 10-plan» er et trykt vedlegg til meldingen.

Stortingsmeldingen gir en rekke detaljerte opplysninger om effektiviseringstiltak samt investerings- og finansieringsplaner i jernbanesektoren. De nærmere enkeltheter, herunder endret verdivurdering ved omgjøringen av driftsavhengige eiendommer til driftsuavhengige eiendommer, er etter Riksrevisjonens mening ikke tilsvarende beskrevet.

På bakgrunn av innholdet i meldingen og de ovennevnte opplysningene, ba Riksrevisjonen derfor i brev av 26. mars 1999 om en redegjørelse for i hvilken utstrekning og eventuelt på hvilken måte Stortinget vil bli informert om følgende:

- 1) Begrunnelsen og formålet med opprettelsen av NSB Eiendomsutvikling AS
- 2) Hvilke gevinster/merinntekter NSB BA og datterselskapet NSB Eiendomsutvikling AS har hatt eller vil få som følge av omgjøring fra driftsavhengige til driftsuavhengige eiendeler
- 3) På hvilken måte disse midlene i kommende perioder vil bli foreslått investert i driftsavhengige eiendeler.

Når det gjelder begrunnelsen og formålet med å opprette NSB Eiendomsutvikling AS har departementet i sitt svarbrev av 11. mai 1999 bl.a. lagt til grunn § 10 i NSB BAs vedtekter. Denne bestemmelse

sen fastslår at saker som gjelder utskilling av basisvirksomhet og vesentlige støttefunksjoner skal forelegges generalforsamlingen, jf. St.prp. nr. 2 og Innst. S. nr. 31 (begge 1996–97). Vesentlige støttefunksjoner er definert som en aktivitet det er nødvendig for NSB å eie for å kunne nå de mål som er satt for basisvirksomheten, dvs. å drive person- og godstransport. Driftsuavhengige eiendommer er eiendommer som ikke er å betrakte som en vesentlig støttefunksjon i driften av NSBs person- og godstransport. Departementet viser til St.meld. nr. 19 (1998–99).

Departementet viser til at NSB som eiendomsforvalter har ansvaret for utviklingen av store arealer i sentrale strøk, jf. St.meld. nr. 19 (1998–99). Flere av disse eiendommene kan ikke sies å ha en vesentlig støttefunksjon. Eiendommene er likevel en del av selskapets kapital. Prinsippet om mest mulig effektiv forvaltning gjelder. Etter Samferdselsdepartementets oppfatning er det styrets ansvar å finne fram til den mest hensiktsmessige organiseringen av den virksomheten som faller utenfor begrepene basisvirksomhet og vesentlige støttefunksjoner. Avvik i forhold til St.meld. nr. 19, jf. Innst. S. nr. 138 (1998–99), vil bli vurdert med tanke på framlegg for Stortinget.

Når det gjelder gevinstene og merinntektene som tilfaller NSB BA og NSB Eiendomsutvikling AS som følge av omgjøring fra driftsavhengige til driftsuavhengige eiendeler svarte departementet følgende:

«Samferdselsdepartementet kan ikke se at det i dette tilfellet dreier seg om omgjøring av eiendeler fra driftsavhengige til driftsuavhengige. Etter det NSB har opplyst dreier dette seg i hovedsak om tomter, bygninger og festetomter som kan karakteriseres som driftsuavhengige før etableringen av selskapet NSB BA pr. 01.12.96.»

Vedrørende spørsmålet om investering av midler fra ovennevnte gevinster/merinntekter i driftsavhengige eiendeler svarte departementet følgende:

«Samferdselsdepartementet legger til grunn at evt. gevinster fra salg av driftsuavhengige eiendeler skal føres tilbake til morselskapet NSB slik at en størst mulig del av NSBs investeringer bl.a. i ny maskinpark, finansieres med egenkapital framfor fremmedkapital.»

Som det framgår av St.meld. nr. 19 (1998–99) legger departementet opp til at det i forbindelse med statsbudsjettet for det enkelte år gis en kort omtale av konsernets oppnådde resultat for siste regnskapsår. Departementet vil videre informere Stortinget om konsernets finansielle stilling i den neste stortingsmeldingen om NSBs virksomhet høsten 2000.»

Riksrevisjonen forstår det slik at departementet ikke omtalte formålet og begrunnelsen for opprettelse av datterselskapet NSB Eiendomsutvikling AS i

St.meld. nr. 19 (1998–99), men at avvik i forhold til nevnte melding vil bli vurdert med tanke på framlegg for Stortinget.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning

Telenor AS

Forvaltningsbedriften Televerket ble 1. november 1994 omdannet til det statlig heleide aksjeselskapet Televerket AS. Den 1. januar 1995 endret selskapet navn til Telenor AS.

Telenor AS har som formål å drive telekommunikasjonsvirksomhet og annen virksomhet som har sammenheng med dette, herunder utføre samfunns-pålagte oppgaver som å sikre effektive og gode telekommunikasjoner til samme vilkår i alle deler av landet. I tillegg skal Telenor AS utføre særskilt pålagte forvaltningsoppgaver. Virksomheten kan utøves av selskapet selv, av heleide datterselskaper, eller gjennom deltagelse i eller samarbeid med andre selskaper.

Telenorkonsernet består av mer enn 100 hel- eller deleide aksjeselskaper.

Telenor AS har en aksjekapital på 8,4 mrd. kroner.

Konsernets driftsinntekter var i 1998 på 28,4 mrd. kroner, som er en økning på 2,9 mrd. kroner fra året før. Driftsinntektene i morselskapet ble på 1,7 mrd. kroner mot 2 mrd. kroner foregående år. Årets resultat for konsernet ble et overskudd på 1,3 mrd. kroner og for morselskapet et underskudd på 670 mill. kroner. Fjorårets tall viste et overskudd for konsernet på 1,2 mrd. kroner og et underskudd for morselskapet på 650 mill. kroner. Morselskapets virksomhet i 1998 består i hovedsak av administrative enheter, eiendomsvirksomheten, forskning og utviklingsvirksomheten samt konsernfinans.

Det er i regnskapet for 1998 avsatt 675 mill. kroner i utbytte til staten. Generalforsamlingen i Telenor AS økte utbyttet med 25 mill. kroner i forhold til det beløpet som er oppgitt i Telenors årsberetning. Utbyttet er økt til 700 mill. kroner og overføringen til disposisjonsfondet er redusert med 25 mill. kroner.

Pr. 31. desember 1998 utgjør konsernets egenkapitalandel 44,4 % mot 44,7 % året før.

Telenor har de siste 3–4 årene foretatt betydelige investeringer i utlandet, for å sikre konsernets framtidige vekst- og utviklingsmuligheter. Tilknyttede selskaper, i hovedsak utenfor Norge, viser et samlet underskudd på 1,4 mrd. kroner mot et underskudd på 685 mill. kroner i 1997.

Styret opplyser i sin beretning at HSBC Investment Bank ved årsskiftet 1997/98 gjennomførte en verdivurdering av Telenor International AS som estimerte totalverdien av selskapets engasjementer til et sted mellom 12 og 18 mrd. kroner, mens investert kapital (innskutt aksjekapital og netto rentebærende

gjeld) ved utgangen av året utgjorde 6,4 mrd. kroner. HSBC har foretatt en tilsvarende verdivurdering som estimerer verdien ved årsskiftet 1998/99 til mellom 22 og 35 mrd. kroner, mens investert kapital pr. 31. desember 1998 utgjorde 9 mrd. kroner. Styret opplyser at verdiøkningen har sin bakgrunn i at samtlige mobiloperasjoner nå er i kommersiell drift, og at markedets prising av børsnoterte mobilselskaper har økt i perioden, samt at utviklingen i flere selskaper er mer positiv enn det som er lagt til grunn tidligere. Styret er av den oppfatning at Telenors internasjonale forretningsvirksomhet har utviklet seg positivt i 1998, og at en eventuell realisering av virksomheten ville ha gitt meget solid avkastning på investert kapital.

De gjenværende eneretter innen telesektoren ble avvirket 1. januar 1998. Styret opplyser i sin beretning at overgang til et ordinært konkurransemarked med flere nye aktører, har medført sterk økning og endringer i trafikkstrømmene fra og til fastnettet. Telenor har i 1998 inngått 14 samtrafikkavtaler og ytterligere avtaler forventes signert i 1999. Styret opplyser videre at samtrafikk utgjør et viktig og voksende område for Telenor, noe som forsterkes ytterligere ved innføring av fast operatørforvalg fra 1. juni 1999. Den store økningen i antall mobiltelefoner i Norge i 1998 har også gitt betydelig vekst i samtrafikken mellom fastnett og mobilnettene.

Ved utgangen av 1998 var antall ansatte 21 452, som er en økning på 604 fra året før.

Postbanken BA

Etableringen av Postbanken har skjedd gjennom om-danning av den tidligere Postsparebanken til Norges Postbank og deretter en sammenslåing av Norges Postbank og Postgiro med virkning fra 1. januar 1995.

Postbankens virksomhet er regulert ved lov av 5. juni 1992 nr. 51 med senere endringer. Banken har plikt og enerett til å tilby sine grunntjenester gjennom hele postnettet som eies av Posten Norge BA. Dette forhindrer imidlertid ikke at banken også kan selge sine tjenester gjennom andre kanaler. Dette er særlig aktuelt for lån, salg av eiendomsmegler-tjenester, andeler i verdipapirfond og tjenester til bedrifts-markedet.

Postbankens konsernregnskap omfatter mor-banken og de heleide datterselskapene Postbanken Verdipapirfond AS og Postbanken Eiendomsmegling AS. Eiendomsmeglingsselskapet ble etablert i november 1997 for å få bedre kontakt med bolig-lånmarkedet. Selskapet er i hovedsak basert på et franchiseopplegg for en landsomfattende kjede av eiendomsmeglere.

Pr. 31. desember 1998 var bankens egenkapital 3,8 mrd. kroner som utgjorde 5,5 % av forvaltningskapitalen på 69,6 mrd. kroner.

I løpet av 1998 utvidet Stortinget bankens ad-

gang til å inngå allianser og oppta ansvarlig lånekapital i markedet med bakgrunn i renterisiko, bankens relativt svake stilling i bedriftsmarkedet og for liten ansvarlig kapital til å betjene fullt ut store kunder som Postverket, Oslo kommune og større private bedrifter.

Brutto utlån til kunder har i løpet av året økt fra 32,6 mrd. kroner til 41,4 mrd. kroner, mens plasseringene i sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende papirer gikk ned fra 29 mrd. kroner til 19,9 mrd. kroner. På utlånsiden er det spesielt lån til personmarkedet og offentlig forvaltning som viser en positiv utvikling. I det førstnevnte markedet har utlånene økt med 15 % og 20 % i henholdsvis 1998 og 1997. På det sistnevnte markedet har økningene vært relativt større – henholdsvis 142 % og 116 %.

Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter utgjorde 2,0 mrd. kroner mot 2,3 mrd. kroner året før. Andre driftsinntekter utgjorde 1,0 mrd. kroner mot 1,2 mrd. kroner året før. Driftskostnadene sank fra 3,0 mrd. kroner til 2,9 mrd. kroner. Bankens innskuddsportefølje har økt fra 57,3 mrd. kroner til 58,6 mrd. kroner.

Bankens overskudd var 71 mill. kroner i 1998 mot 350 mill. kroner året før. Av overskuddet ble 60 mill. kroner avsatt som utbytte til staten.

Ved utgangen av året hadde konsernet 1 614 ansatte.

Posten Norge BA

Forvaltningsbedriften Postverket ble omdannet til særlovselskapet Posten Norge BA med virkning fra 1. desember 1996. Posten Norge BA er organisert etter lov av 22. november 1996 om statens postselvskap.

Posten Norge BA har til formål å drive postvirksomhet og annen virksomhet som har sammenheng med dette. Posten Norge skal også utføre samfunnsplågte oppgaver og videre tilby Postbankens grunntjenester i hele postnettet.

Selskapet er et konsern bestående av morselskapet, de to heleide datterselskapene Posten SDS AS og Forbrukerkontakt AS. I tillegg kommer de to delide datterselskapene Billett-service AS (77 %) og Postens renhold AS (85 %).

Ved utgangen av 1998 var konsernets bokførte verdi 8,2 mrd. kroner mot 8,4 mrd. kroner året før. Selskapets gjeld ble redusert med 0,5 mrd. kroner mens egenkapitalen økte fra 2,0 mrd. kroner til 2,3 mrd. kroner. I tillegg har selskapet et ansvarlig lån fra staten på 0,4 mrd. kroner.

Fra 1. januar 1998 ble det innført en ny forretnings- og styringsstruktur (divisjonisering). Dette ble bl.a. gjort for å gjøre selskapet mer oversiktlig samtidig som man ville få en klarere og bedre ansvars- og resultatoppfølging. Omstruktureringen medførte liten endring i antall ansatte, men endrede arbeidsoppgaver for ca. 2 700 ansatte. I forbindelse

med omstruktureringen ble det igangsatt en rekke rasjonaliseringsprosjekter. Bl.a. skal antallet hovedsorteringsentraler i realiteten mer enn halveres. Det vil gi en innsparing på 1 500 årsverk.

Av styrets beretning framgår det at leveringskvaliteten for A-post ikke er tilfredsstillende, på tross av at en rekke tiltak er iverksatt.

Samferdselsdepartementet opplyser i brev av 30. august 1999 at det ikke er valgt bedriftsforsamling i Posten Norge BA, men at slikt valg vil bli foretatt så snart som mulig.

For 1998 bevilget Stortinget 580 mill. kroner til kjøp av posttjenester.

Konsernets omsetning i 1998 ble 12,3 mrd. kroner som ga et overskudd på 395 mill. kroner mot et underskudd på 54 mill. kroner året før. Fjorårets underskudd var i stor grad forårsaket av et stort uttak av AFP-pensjoner blant de ansatte hvor staten måtte tilføre selskapet 300 mill. kroner. Av overskuddet ble 86 mill. kroner avsatt til utbytte.

Ved utgangen av 1998 hadde konsernet 31 586 ansatte, hvorav 10 559 deltidsansatte. I 1998 ble det utført 27 446 årsverk.

Selskaper under forvaltningsbedriften Luftfartsverket:

Til orientering:

Implementering av § 22 i økonomireglement for staten

Ifølge økonomireglementet § 22.2 skal hvert departement, eventuelt den underliggende virksomhet som forvalter aksjeinteresser, ha skriftlige retningslinjer som fastslår hvordan styrings- og kontrollmyndigheten skal utøves overfor hver enkelt virksomhet utenfor statsbudsjettet. I brev av 25. juni 1999 til Samferdselsdepartementet ba Riksrevisjonen om å få tilsendt departementets retningslinjer for Oslo Lufthavn AS, Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS og Nordic Aviation Resources AS.

Departementet forela saken for Luftfartsverket som forvalter av aksjeinteressene i de nevnte selskapene. Luftfartsverkets svarbrev til Samferdselsdepartementet av 18. august 1999 ble lagt ved departementets svar av 27. august 1999 til Riksrevisjonen.

I departementets svar ble det vist til at styret i Luftfartsverket har vedtatt retningslinjer for styring og kontroll av Luftfartsverket med datterselskaper, datert 28. september 1995. Videre ble det vist til Instruks for Luftfartsverkets styre, fastsatt ved kongelig resolusjon av 11. desember 1992. I tillegg framholdt departementet at styrene i Luftfartsverkets tre datterselskaper ivaretar tilsynsansvaret med selskapene i henhold til aksjelovens bestemmelser, og at Luftfartsverket orienterer Samferdselsdepartementet om datterselskaper i etatsmøter på forespørsel fra departementet.

Departementet har vist til at det er Luftfartsver-

ket som har ansvaret for å fastsette nødvendige retningslinjer for styring av aksjeinteresser, mens Samferdselsdepartementet har et overordnet ansvar for å påse at virksomheten implementerer økonomireglementet, herunder utarbeider instruksjer, retningslinjer mv. På denne bakgrunn vil departementet vurdere om de nevnte styringsdokumenter dekker økonomireglementets krav til forvaltning av aksjeinteresser og eventuelt følge opp saken overfor Luftfartsverket.

Riksrevisjonen har merket seg at Samferdselsdepartementet vil vurdere om de ovennevnte styringsdokumenter oppfyller økonomireglementets krav til forvaltning av aksjeinteresser.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Oslo Lufthavn AS

Oslo Lufthavn AS (OSL), tidligere Oslo Hovedflyplass AS, ble stiftet 13. november 1992.

Selskapets formål er å bygge ut, inneha og drive hovedflyplass ved Gardermoen og å delta i andre selskaper av lignende art som naturlig er knyttet til virksomheten ved slik hovedflyplass.

Hovedflyplassen ble offisielt åpnet 8. oktober 1998. OSL har drevet lufthavnene Fornebu og Gardermoen på oppdragsavtale for Luftfartsverket i perioden 1. januar – 7. oktober 1998. Driftskostnadene er refundert.

Selskapets aksjekapital er på 210 mill. kroner. Ansvarlig lån fra Luftfartsverket utgjør 900 mill. kroner pr. 31. desember 1998. Det skal ikke betales renter og avdrag på lån før 1. januar 1999.

Selskapet har opprettet datterselskapet OSL Flyplasshotellet Gardermoen AS, som har bygget og eier flyplasshotellet ved ekspedisjonsbygget.

OSL eier 50 % av aksjene i selskapet Oslo Lufthavn Tele & Data AS (OLTD), mens Telenor Bedrift AS eier de øvrige aksjene.

OSL-konsernet hadde i 1998 driftsinntekter på 651 mill. kroner. Morselskapets driftsinntekter var på 640 mill. kroner. Konsernet hadde et underskudd på 269 mill. kroner, mens morselskapets underskudd var på 271 mill. kroner.

Scandinavian Airport Group AS har etter påstand om forsinket levering av tegninger til betongarbeidene på ekspedisjonsbygget, saksøkt OSL for 123 mill. kroner. OSL ble i herredsretten dømt til å betale om lag 14,5 mill. kroner. Begge parter har anket avgjørelsen.

Stortinget har ved behandlingen av St.prp. nr. 1 (1998–99) Samferdselsdepartementet bevilget 2 420 mill. kroner i lån.

I St.prp. nr. 27 (1998–99), jf. Innst. S. nr. 58 Om endring av løyvingar m.v. for 1998 på Samferdselsdepartementets område, ble lånerammen til Oslo Lufthavn i 1998 redusert med 420 mill. kroner til 2 000 mill. kroner. Årsaken til det reduserte lånebehovet var bl.a. at noen sluttoppgjør med leverandø-

rer var forskjøvet. Departementet opplyste videre at det var satt i gang et arbeid med overføring av bygg og tilhørende faste installasjoner samt en del driftsmidler på Gardermoen fra Luftfartsverket til Oslo Lufthavn AS.

OSL hadde en mindretgift på 305 mill. kroner i forhold til de bevilgede midlene. Lån fra staten var pr. 31. desember 1998 på 9 414 mill. kroner, av dette utgjorde påløpte renter 1 124 mill. kroner. Tilsvarende tall for 1997 var 7 201 mill. kroner.

I januar 1999 ble selskapet tilført ytterligere 2 300 mill. kroner i form av ansvarlig lån til selskapet, jf. St.prp. nr. 1 (1998–99) Samferdselsdepartementet og Budsjett-innst. S. nr. 13 (1998–99). Beløpet er oppgjør for salg av Fornebu lufthavn.

Budsjettet for utbygging av hovedflyplassen utgjør 10 522 mill. 1997-kroner. Kostnader til senere utbygging av PIR-B er inkludert i budsjettet. Byggingen av Pir B er imidlertid utsatt fordi eksisterende trafikkprognoser ikke kan forsvare utbygging. Omregnet til løpende kroner er den samlede investeringsrammen 9 900 mill. kroner, eksklusive Pir B. Kostnader for grunnverv er ikke inkludert i investeringsanslaget for OSL, men vil inngå som en del av kostnadene for flyplassen.

OSL hadde 629 ansatte pr. 31. desember 1998.

Til orientering:

Egenkapitalsituasjonen i Oslo Lufthavn AS

Oslo Lufthavn AS årsregnskap for 1998 viser at selskapets aksjekapital på 210 mill. kroner er tapt, og at selskapet har en negativ egenkapital på 354 mill. kroner. Regnskapet viser videre at Oslo Lufthavn AS har fått overført 3 200 mill. kroner i ansvarlig lån fra Luftfartsverket.

Aksjeloven av 1997 § 3–4 stiller krav om at et selskap til enhver tid skal ha en egenkapital som er «forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i selskapet». I henhold til § 3–5 annet ledd, tredje punktum, jf. annet punktum, har styret handleplikt hvis egenkapitalen er lavere enn halve aksjekapitalen. Handleplikten innebærer at styret skal foreslå tiltak for å bringe egenkapitalen til minimum samme nivå som aksjekapitalen.

Revisjonsselskapet PricewaterhouseCoopers (PwC) har på oppdrag fra Luftfartsverket utarbeidet en redegjørelse for kravene til forsvarlig egenkapital, datert 26. april 1999. PwC konkluderte med at det er nødvendig for Oslo Lufthavn AS å øke den formelle egenkapitalen.

I statsrådens beretning om Oslo Lufthavn AS for 1998, datert 2. juni 1999, er selskapets kapitalsituasjon kommentert på følgende måte:

«Styret gjør oppmerksom på at aksjekapitalen på 210 mill. kroner er tapt. Styret viser til at eieren pr. 31.12.1998 har innbetalt 900 mill. kroner som ansvarlig lån, samt at 2 300 mill. kroner ble tilført sel-

skapet i januar 1999 som ny ansvarlig lånekapital. Eieren har avgitt erklæring om at de ansvarlige lån er etterprioritert annen gjeld. Under henvisning til dette, samt at utbyggingen er fullfinansiert ved lån fra staten, anser styret at selskapet har en betryggende finansiering og at videre drift er sikret.

Samferdselsdepartementet vil understreke at kapitalsituasjonen i selskapet ikke anses å være i strid med bestemmelsene i aksjeloven.»

På bakgrunn av disse opplysningene samt redegjørelsen fra PwC ba Riksrevisjonen i brev av 3. august 1999 om Samferdselsdepartementets nærmere vurdering av kapitalsituasjonen i Oslo Lufthavn AS.

I svarbrev av 7. september 1999 meddelte Samferdselsdepartementet at det har forelagt saken for Luftfartsverket. Av Luftfartsverkets svar til departementet framgår:

«En utvidelse av aksjekapitalen i Oslo Lufthavn AS forberedes og vil bli foreslått gjennomført så snart det pågående utredningsarbeidet er avsluttet. Det legges foreløpig opp til at spørsmålet om kapitalutvidelse vil bli framlagt for ekstraordinær generalforsamling innen utgangen av året.»

I henhold til aksjeloven § 3–5 annet ledd, annet punktum skal styret «innen rimelig tid» innkalle generalforsamlingen, gi den en redegjørelse for selskapets økonomiske stilling og foreslå tiltak som vil gi selskapet en forsvarlig egenkapital.

Riksrevisjonen regner med at departementet vil følge opp spørsmålet om kapitalutvidelsen i form av budsjettforslag.

Nordic Aviation Resources AS (NAR)

Nordic Aviation Resources AS ble opprettet 1. mars 1993.

Selskapets formål er å yte varer og tjenester innen luftfartssektoren i inn- og utland, inklusive skole og flyvirksomhet.

Nordic Aviation Resources AS overtok 1. mai 1997 det tidligere Kompetansesenteret for sivil luftfart på Torp Lufthavn fra Luftfartsverket. Avdelingen på Torp har i 1998 bl.a. tilbudt Computer Based Training i forbindelse med utdanning av flygere. Lærebøker i flyteoretiske fag ble ferdigstilt i 1998. NAR overtok 1. april 1998 operatøransvaret for Luftfartsverkets kontrollfly. Selskapet har i 1998 vært engasjert i prosjekter bl.a. i Estland, Costa Rica og Nepal.

Selskapets aksjekapital er på 6,45 mill. kroner.

Driftsinntektene var på 21,7 mill. kroner i 1998 mot 8,3 mill. kroner i 1997. Denne økningen skyldes overtakelsen av operatøransvaret for Luftfartsverkets kontrollfly. NAR hadde i 1998 et overskudd på 0,4 mill. kroner. I 1997 hadde selskapet et underskudd på 0,4 mill. kroner. Driftsoverskuddet var på 0,2 mill. kroner i 1998. Selskapet hadde et driftsun-

derskudd på 0,5 mill. kroner i 1997. Styret forventer driftsunskudd i de tre kommende driftsårene etter overtakelsen av Kompetansesenteret på Torp. Det er ikke utbetalt utbytte. Egenkapitalandelen var pr. 31. desember 1998 på 53,4 %, hvilket er en nedgang på 8,4 % fra 1997.

Antall ansatte har økt fra sju til 17 fra 1997 til 1998.

Til orientering:

Vurdering av selskapets resultater

Ifølge økonomireglementet § 22.3 skal virksomhetene følges opp spesielt med vektlegging på oppnådd årsresultat, eventuelt avkastningskrav og utbyttepolitikk. I brev av 25. juni 1999 til Samferdselsdepartementet ba Riksrevisjonen bl.a. om departementets vurdering av de siste års resultater i Nordic Aviation Resources AS.

Departementet understreker i sitt svar av 27. august 1999 at det er Luftfartsverket som forvalter aksjeinteressene i selskapet og vedlegger Luftfartsverkets brev av 18. august 1999.

Luftfartsverket framholder at selskapets driftsunskudd i 1996 skyldes et langt lavere aktivitetsnivå enn forutsatt som følge av begrensning i tilgangen på ressurser fra Luftfartsverket, som på det tidspunkt avga vesentlige ressurser til Oslo Lufthavn, Gardermoen. I tillegg ble omsetningen preget av at Utenriksdepartementets bevilgninger til bistandsprosjekter relatert til luftfart ble redusert. Selskapets underskudd i 1997 forklares med overtakelsen av kompetansesenteret for sivil luftfart på Torp Lufthavn.

Riksrevisjonen har merket seg departementets svar.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS

Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS ble stiftet 30. oktober 1986.

Selskapets formål er å tilrettelegge, finansiere, eie og drive parkeringshus og -anlegg ved Luftfartsverkets lufthavner.

Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS fester tomter av Luftfartsverket. Parkeringsanleggene finansieres ved låneopptak i det private markedet. Luftfartsverket leier anleggene av Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS. Leien dekker selskapets fradagsberettigede driftskostnader. Avdrag på lån finansieres ved at Luftfartsverket kjøper andeler i parkeringsanleggene i takt med lånets avvikling.

Luftfartsverket har satt bort hele eller deler av driften av anleggene på Trondheim lufthavn, Værnes, og Bergen lufthavn, Flesland, til private foretak. Den daglige driften ved de resterende parkeringsanleggene blir ivaretatt av Luftfartsverkets regionale enheter.

Etter avtale med Oslo Lufthavn AS ble det bygget parkeringshus for ansatte på Oslo lufthavn, Gardermoen i 1998. Parkeringshuset kostet om lag 145 mill. kroner. Oslo Lufthavn AS forestår driften.

Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS har en aksjekapital på 0,1 mill. kroner. Aksjekapitalen har formelt vært å anse som tapt siden 1987. Selskapet hadde pr. 31. desember 1998 et udekket tap på 7,1 mill. kroner. Styret har imidlertid ikke funnet grunn til å iverksette ekstraordinære tiltak, da framtidig inntjening i henhold til eksisterende avtaler om leie og kjøp av byggene gjør selskapets finansielle situasjon betryggende. I statsrådets beretning for 1998 er egenkapitalsituasjonen kommentert på følgende måte:

«Formelt sett er selskapets aksjekapital tapt, men styret finner ikke grunn til å iverksette ekstraordinære tiltak da framtidig inntjening iht. foreliggende avtaler om leie og kjøp av byggene gjør selskapets finansielle situasjon betryggende. Samferdselsdepartementet vil, som redegjort for i brev av 10. oktober 1997 til Riksrevisjonen, understreke at kapital situasjonen i selskapet ikke er i strid med bestemmelsene i aksjeloven.»

Driftsinntektene var i 1998 på 28,9 mill. kroner, hvorav 11 mill. kroner utgjorde gevinst fra salg av eiendommer. I 1997 var driftsinntektene på 22,8 mill. kroner. Selskapet hadde et overskudd på 4,6 mill. kroner i 1998 mot 9,6 mill. kroner i 1997. Overskuddet fra 1997 og 1998 ble avregnet mot tidligere års underskudd. Det ble ikke utbetalt utbytte i 1998. Selskapets kortsiktige gjeld har økt med ca. 115 mill. kroner i forhold til 1997, hvilket skyldes byggingen av parkeringshuset på Gardermoen.

Egenkapitalandelen er negativ, men har bedret seg fra 5,6 % til 2,4 % siden 1997.

Selskapet har ikke administrerende direktør eller andre ansatte. Luftfartsverket har vært forretningsfører for selskapet siden 1. juli 1997.

Oslo Lufthavn Tele & Data AS

Oslo Lufthavn Tele & Data AS ble stiftet 30. april 1997.

Selskapets formål er å tilby og levere telekommunikasjon, IT-tjenester, -systemer og -produkter til aktører på Oslo lufthavn, Gardermoen, og annen virksomhet i tilknytning til dette, jf. vedtektene § 3.

Selskapet eies av Oslo Lufthavn AS og Telenor Bedrift AS med en andel på 50 % hver.

Utgangspunktet for selskapets drift er åpningen av hovedflyplassen og bruken av det nye ekspedisjonsbygget fra 1. juli 1998. Omsetningen baseres hovedsakelig på løpende inntekter fra abonnementer på telefoni-, data- og radiokommunikasjon. Selskapet ønsker å være totalleverandør innenfor telekommunikasjon og IT-løsninger på Oslo lufthavn, Gardermoen.

Oslo Lufthavn Tele & Data AS hadde en aksjekapital på 0,1 mill. kroner i 1998. Aksjekapitalen har vært tapt siden 1997. I generalforsamling for 1998 ble aksjekapitalen økt med 3 mill. kroner til 3,1 mill. kroner i samsvar med selskapets Aksjonæravtale. Selskapets driftsinntekter var på 24 mill. kroner i 1998 mot null i 1997. Årsresultatet var på 0,3 mill. kroner i 1998 mot et underskudd på 1,4 mill. kroner året før. Resultatforbedringen skyldes at selskapet i 1997 var i en oppbyggingsfase og dermed ikke hadde ordinær omsetning. Det er ikke utbetalt utbytte i 1998.

Selskapet hadde en negativ egenkapitalandel på 4,6 %. I 1997 var den negative egenkapitalandelen på 78,7 %.

Selskapet hadde sju ansatte ved utgangen av 1998.

2.13 SOSIAL- OG HELSE-DEPARTEMENTET

- Norsk Medisinaldepot AS
- Medinnova SF
- A/S Vinmonopolet

Deleid:

- Kompetansesenter for informasjonsteknologi i helsevesenet AS (KITH) (40 %)

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Medinnova SF

Medisinsk Innovasjon Rikshospitalet (Medinnova) ble etablert i 1986 etter lov om visse statsbedrifter m.m. av 25. juni 1965. Fra 1. januar 1993 er virksomheten videreført gjennom statsforetaket Medinnova SF.

Foretakets formål er å bidra til økt utnyttelse av Rikshospitalets kapasitet innen forskning og utredning, herunder å skaffe økte forskningsmidler til hospitalet. For å kunne oppfylle formålet skal foretaket bl.a. markedsføre og formidle laboratorietjenester samt leie ut Rikshospitalets utstyr til næringslivet og andre brukere. Foretaket skal videre være et ressurs- og kontaktorgan for ideutvikling, patentering og produktutvikling for fagpersonell ved Rikshospitalet.

Medinnova SF har en innskuddskapital på 450 000 kroner.

Medinnova SF hadde i 1998 driftsinntekter på 68,1 mill. kroner, en økning på 1,1 mill. kroner fra året før. Foretaket hadde i 1998 et overskudd på 0,2 mill. kroner mot et underskudd året før på 10,1 mill. kroner. På grunn av det regnskapsmessige underskudd i 1997, besluttet styret i foretaket at det ikke skulle deles ut midler i 1998.

Pr. 31. desember 1998 var foretakets egenkapita-

landel 12,4 % mot 12,3 % ved utgangen av 1997.

Foretakets administrasjon har i 1998 bestått av 10 personer.

Til orientering:

Internkontroll mv.

I Dokument nr. 3:4 (1996–97) og Dokument nr. 3:4 (1997–98) orienterte Riksrevisjonen om enkelte forhold vedrørende internkontrollen i foretaket.

I Dokument nr. 3:2 (1998–99) orienterte Riksrevisjonen om at det for regnskapsåret 1997 bl.a. ble avdekket svakheter i internkontrollen i foretaket. Regnskapet for 1997 ble som følge av dette ikke avlagt innen de lovpålagte frister. Foretakets underskudd i 1997 framkom etter å ha ført 11,1 mill. kroner i tap og avsetninger vedrørende prosjekter.

Det ble valgt nytt styre og revisor på foretaksmøtet i Medinnova SF 16. oktober 1998.

I henhold til instruks gitt på foretaksmøtet, er det utarbeidet en granskningsrapport for avklaring av årsaks- og ansvarsforholdene vedrørende Medinnova SF.

Rapporten konkluderer med at det er problemer med sannsynliggjøring av årsakssammenheng og om staten har lidd økonomisk tap. Det er vanskelig å knytte ansvar til konkrete personer. Rapporten gir heller ikke grunnlag for å holde revisor ansvarlig. En videre granskning vil binde opp store ressurser i foretaket. Det er også knyttet vesentlig økonomisk risiko for foretaket ved en eventuell sak. Styret anbefaler av ovennevnte årsaker ikke å gå til sak.

Foretaksmøtet 10. juni 1999 sluttet seg til styrets anbefaling om at det ikke anlegges sak.

Statsråden bemerket i foretaksmøtet at styret har fulgt opp instruks gitt i foretaksmøte 16. oktober 1998 på en måte som departementet vil uttrykke tilfredshet med.

Av statsrådets beretning for 1998 framkommer bl.a. følgende:

«[---] På forholdsvis kort tid har styret skaffet seg oversikt over problemene i selskapet og satt i gang en rekke tiltak som på noe sikt vil kunne gjenreise tilliten til Medinnova SF. Et betydelig arbeid gjenstår på noen punkter, bl.a.

- Implementering av økonomihåndboka,
- Videre arbeid med inndrivelse av utestående fordringer
- Utarbeidelse av strategisk plan. I forbindelse med dette arbeidet vil styret legge frem en grundig redegjørelse for hvorledes innovasjonsarbeidet i Medinnova SF skal gjøres kommersielt tilgjengelig og på hvilken måte de samfunnsmessige interessene skal ivaretas.»

Av revisors beretning for 1998 framkommer bl.a. følgende:

«[---] På grunn av svakheter i foretakets forretningsrutiner og interne kontroll, har det ikke vært mulig å utføre de revisjonshandlinger vi anser nødvendige for å uttale oss om fullstendigheten og riktigheten av de bokførte forskningsforpliktelsene. Disse forhold er behandlet i brev til foretakets administrasjon og styre.»

På foretaksmøtet bekreftet imidlertid revisor på spørsmål fra statsråden at det avlagte regnskapet er i tråd med regnskapslovens regler og kan fastsettes. Statsråden ga følgende protokolltilførsel:

«[---] Jeg viser til revisjonsberetningen og ber styret følge opp de svakheter som revisor har kommentert.»

I statsrådets beretning for 1997 ble det opplyst at Sosial- og helsedepartementet ikke har utarbeidet særskilte retningslinjer i henhold til Økonomireglementet § 22 for Medinnova SF, men at dette arbeidet vil bli prioritert. I statsrådets beretning for 1998 framgår det at departementet tar sikte på å fastsette retningslinjer i henhold til økonomireglementet § 22 i løpet av 1999.

Riksrevisjonen vil følge gjenstående arbeid og departementets oppfølging av dette, og har for øvrig ingen merknader til statsrådets forvaltning for regnskapsåret 1998.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning

Norsk Medisinaldepot AS

Norsk Medisinaldepot (NMD) ble opprettet ved særlov 27. februar 1953. Selskapet ble omdannet til statsaksjeselskap 1. januar 1993.

Selskapets formål er å drive handel med legemidler og gifter og andre varer, og virksomhet som står i forbindelse med dette, herunder å eie aksjer i andre selskaper.

Konsernregnskapet omfattet i 1998 morselskapet og det heleide datterselskapet as Apotekernes Fællesindkjøp.

Norsk Medisinaldepot AS har en aksjekapital på 200 mill. kroner.

Konsernets driftsinntekter var i 1998 på 5 527 mill. kroner mot 5 039 mill. kroner året før. Driftsinntektene til morselskapet utgjorde 5 277 mill. kroner i 1998 mot 4 809 mill. kroner i 1997. Årsresultatet i 1998 for konsernet var et overskudd på 28,1 mill. kroner, og for morselskapet et overskudd på 52,7 mill. kroner. Årsresultatet for 1997 var et overskudd for konsernet på 20,9 mill. kroner og for morselskapet på 45,4 mill. kroner. Pr. 31. desember 1998 var konsernets egenkapitalandel på 32,1 % mot 33 % i 1997.

Konsernets resultat er særlig påvirket av svake resultater i datterselskapene as Apotekernes Fællesindkjøp og Friman AS.

På ordinær generalforsamling 23. juni 1999 ble det vedtatt et utbytte på 25 mill. kroner for regnskapsåret 1998. Dette er i samsvar med Stortingets vedtak ved behandlingen av Budsjett-innst. S. nr. 1 Tillegg nr. 1 (1998–99).

Ved utgangen av 1998 hadde konsernet 605 fast ansatte.

Norsk Medisinaldepot AS var i regnskapsåret 1998 eid 100 % av staten ved Sosial- og helsedepartementet. Ved behandlingen av Innst. S. nr. 252 (1997–98), jf. St.prp. nr. 65 (1997–98) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1998, jf. St.prp. nr. 63 (1996–97) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1997 og Innst. S. nr. 295 (1996–97), ga Stortinget Regjeringen fullmakt til å selge opptil 66 % av Norsk Medisinaldepot AS.

Den 15. mars 1999 solgte staten, ved Sosial- og helsedepartementet, 17 % av aksjene i selskapet til den hollandske legemiddelgrossisten Apothekers Coöperatie OPG U.A. Stortinget godkjente salgsavtalen den 27. mars 1999, jf. Innst. S. nr. 193 (1998–99). Ansvaret for statens interesser i Norsk Medisinaldepot AS ble overført til Nærings- og handelsdepartementet den 7. juni 1999. Det framgår av statsrådens beretning at det forutsettes at staten innen år 2003 selger seg ned med ytterligere 49 % til 34 % gjennom spredningssalg på Oslo Børs.

A/S Vinmonopolet

A/S Vinmonopolet ble etablert 30. november 1922.

A/S Vinmonopolet er organisert etter egen lov av 19. juni 1931 nr. 18 om Aktieselskapet Vinmonopolet (vinmonopolloven). Statens eierskap til A/S Vinmonopolet utøves ikke i generalforsamling som i aksjeselskaper for øvrig, men av Kongen (departementet) direkte. Etter lovens § 6 utsteder Kongen en generell instruks for styret.

Etter vinmonopolloven § 3 skal selskapets virksomhet bestå i «*omsetning av alkoholholdige varer og av alkoholholdige festdrikker i den utstrekning som selskapet får rett til og på den måte som til enhver tid bestemmes*».

A/S Vinmonopolet har en aksjekapital på 50 000 kroner.

Brutto salgsinntekter i 1998 inkludert særavgifter ble 6,1 mrd. kroner. Dette er en økning på 451 mill. kroner i forhold til året før. Årsresultatet ble på 138,2 mill. kroner mot 92,6 mill. kroner i 1997. Det er avsatt 48,4 mill. kroner i overskuddsandel og utbytte til staten. Selskapets egenkapitalandel pr. 31. desember 1998 utgjorde 27,5 % mot 23,1 % foregående år.

Etter vinmonopolloven § 14 er det Riksrevisjonens oppgave å desidere selskapets regnskap. A/S Vinmonopolets regnskap for 1998 ble godkjent i brev av 30. juli 1999 til Sosial- og helsedepartementet.

Sosial- og helsedepartementet har oppnevnt en egen nemnd «for prøving av A/S Vinmonopolets beslutninger om innkjøp mv.». Retningslinjene for nemndas virksomhet er gitt i forskrift av 16. januar 1996. I 1998 mottok A/S Vinmonopolet fem klager, og omgjorde sin beslutning i en av disse. De øvrige fire sakene ble oversendt nemnda. Tre avgjørelser gikk i A/S Vinmonopolets favør, og en avgjørelse i klagerens favør.

Den 1. desember 1998 vedtok Stortinget bl.a. at A/S Vinmonopolet kan få utprøve selvbetjening ved noen av sine utsalg jf. Innst. S. nr. 40 (1998–99) og St.prp. nr. 58 (1997–98) Handlingsplan for redusert bruk av rusmidler. Det er en forutsetning at A/S Vinmonopolet legger opp rutiner som ivaretar de restriksjoner som alkoholloven fastsetter. Det foretas en evaluering av ordningen etter to år. Den 15. juni 1999 ble første selvbetjeningsbutikk åpnet.

Ved utgangen av 1998 hadde selskapet 1 281 fast ansatte.

2.14 UTENRIKSDEPARTEMENTET

– NORFUND

Deleid:

– *Nytt fra Norge AS (54 %)*

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

NORFUND

Lov av 9. mai 1997 nr 26 om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland trådte i kraft 1. juni 1997. Fondet var operativt fra desember 1997.

I henhold til lovens § 1 har NORFUND til formål å medvirke med egenkapital og annen risikokapital, samt yte lån og stille garantier til utvikling av bærekraftig næringsvirksomhet i utviklingsland. Hensikten er å etablere levedyktig, lønnsom virksomhet som ellers ikke ville bli igangsatt som følge av høy risiko.

Utenriksdepartementet har utarbeidet «Instruks for NORFUND» med hjemmel i lovens § 8.

NORFUND er i 1998 tilført 175 mill. kroner over Utenriksdepartementets kapittel 160 NORFUND. I tråd med instruksens § 9 er det foretatt en tapsavsetning på 25 % tilsvarende 43,75 mill. kroner av den tilførte kapital. Fondet var ved utgangen av 1998 totalt på 230,9 mill. kroner (grunnfondskapital, reservefondskapital og overskuddsfond) mot 51,4 mill. kroner året før.

NORFUND hadde i 1998 sitt første hele driftsår. Fondet hadde i 1998 ikke driftsinntekter av betydning, mens driftskostnadene var på 4,2 mill. kroner. Som følge av betydelige finansinntekter, ble årsresultatet på 4,4 mill. kroner i 1998 mot 1,4 mill. kro-

ner i 1997. Overskuddet er tilført fondskapitalen i et overskuddsfond.

Ved utgangen av 1998 hadde fondet 5 ansatte.

Til orientering:

Ett av styremedlemmene i NORFUND er avdelingsdirektør i Utenriksdepartementet.

Riksrevisjonen har i brev av 10. september 1999 til Utenriksdepartementet bedt om departementets vurdering av valg av embets- eller tjenestemann i departementet til verv som styremedlem i NORFUND, sett i forhold til bestemmelsene i Statens Personalthåndbok, § 3 i punkt 1.04.02, Adgangen til oppnevning av embets- og tjenestemenn i styrer og råd.

Her framgår at det i styrer i selskaper eller forretningsdrivende bedrifter knyttet til offentlig eller privat næringsvirksomhet, ikke må oppnevnes eller foreslås valgt noen embets- eller tjenestemann ansatt i et departement eller i annet sentraladministrativt organ, som regelmessig behandler saker av vesentlig betydning for selskapet eller bedriften eller for vedkommende bransje.

I svarbrev av 29. september 1999 viser departementet til utvalgsinnstillingen som ligger til grunn for St.meld. nr. 9 (1969–70) som igjen ligger til grunn for den nevnte bestemmelse i Statens Personalthåndbok. Departementet opplyser:

«[---] Der blir det pekt på at det vil være betenkelig med styrerepresentasjon av denne art i bedrifter knyttet til offentlig næringsvirksomhet fordi kon-

kurranssehensyn kan bli direkte berørt. Det kan bli oppfattet som unfair av konkurrerende bedrifter dersom ansatte i et departement som avgjør forhold av betydning for det innbyrdes konkurranseforhold i vedkommende bransje deltar som styrerepresentanter.»

Videre framgår

«[---] NORFUND-lovens § 1 uttaler også at hensikten med NORFUNDs virksomhet er å etablere levedyktig, lønnsom virksomhet som ellers ikke ville bli igangsatt som følge av høy risiko. NORFUNDs virksomhet står derfor ikke i konkurranseforhold til private næringsdrivende.»

Departementet konkluderer med at avdelingsdirektørens verv som styremedlem i NORFUND er i samsvar med Statens Personalthåndboks regler om adgang til oppnevning av embets- og tjenestemenn i styrer og råd mv.

Riksrevisjonen har merket seg departementets svar hvor det blir lagt til grunn at virksomheten ikke står i konkurranseforhold til private næringsdrivende.

Riksrevisjonen har reist tilsvarende spørsmål overfor Utenriksdepartementet vedrørende selskapet Nytt fra Norge AS, som er et deleid selskap, og hvor styreleder er avdelingsdirektør i departementet. Av departementets svar framgår at dette ikke er i strid med ovennevnte regelverk. Departementet begrunner dette med at selskapets virksomhet ikke er konkurranseutsatt.

Vedtatt i Riksrevisjonens møte 19. oktober 1999

Bjarne Mørk-Eidem

Eivind Eckbo

Tore Haugen

Helga Haugen

Brit Hoel

Kirsten Astrup

Vedlegg 3.1**Instruks for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i statsbedrifter, aksjeselskaper og enkelte organer mv. organisert ved særskilt lov**

Instruksen vedtatt av Stortinget 27. mai 1977.

§ 1.

I henhold til instruks skal Riksrevisjonen føre kontroll med Statsrådets (departementets) myndighetsutøvelse i saker som gjelder

1. statsbedrifter organisert etter lov 25. juni 1965 nr. 3.
2. statens interesser i aksjeselskaper hvor staten eier så mange aksjer at de representerer 50 prosent eller mer av stemmene, eller hvor staten ellers på grunn av aksjeeie eller ved statlig kontroll av selskapsinteresser har en dominerende innflytelse.
3. AS Den Norske Industribank, jf. lov 25. mars 1977 nr. 14.
4. Den Norske Stats Husbank, jf. lov 1. mars 1946 nr. 3.
5. Studentsamskipnader, jf. lov 23. april 1948 nr. 1.
6. Norges Kommunalbank, jf. lov 15. juli 1949 nr. 1.
7. Statens Landbruksbank, jf. lov 5. februar 1965 nr. 2.
8. Statens lånekasse for utdanning, jf. lov 19. juni 1969 nr. 49.
9. Statens Fiskarbank, jf. lov 28. april 1972 nr. 22.

§ 2.

Innen 14 dager etter at årsregnskapet er fastsatt og kjent i departementet skal vedkommende statsråd

særskilt for hver enkelt foretak oversende til Riksrevisjonen

1. foretakets årsoppgjør og eventuelt konsernoppgjør
2. årsberetning eller årsrapport, samt de uttalelser o.l. som vedkommende lov krever avgitt fra revisor, representantskap eller lignende organ
3. utskrift av bedriftsforsamlingens og generalforsamlingens protokoll for så vidt gjelder foretak som er nevnt i § 1 pkt. 1 og 2
4. beretning fra vedkommende statsråd om departementets myndighetsutøvelse i det forløpne år i saker som gjelder foretaket.

§ 3.

Riksrevisjonen kan kreve at den løpende får tilsendt utskrift av styrets, rådets, representantskapets, bedriftsforsamlingens og generalforsamlingens protokoll, og at den blir underrettet på forhånd om møter i kontrollutvalg o.l.

§ 4.

Riksrevisjonen sender et eksemplar av de i § 2 nevnte dokumenter til Stortinget med Riksrevisjonens mulige bemerkninger om resultatet av kontrollen.

§ 5.

Denne instruks trer i kraft straks. Samtidig oppheves instruks fastsatt av Stortinget 20. januar 1967.

Vedlegg 3.2**Instruks for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av virksomheter organisert etter lov om statsforetak av 30. august 1991**

Instruksen vedtatt av Stortinget 10. mai 1992.

§ 1.

Denne instruks, fastsatt i medhold av lov om statsforetak av 30. august 1991, § 45, gjelder Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av virksomheter organisert etter denne lov, samt heleide datterselskap av slikt foretak.

§ 2.

Riksrevisjonen kan kreve enhver opplysning den finner nødvendig for sin kontroll, såvel fra vedkommende departement som direkte fra foretaket og dets valgte revisor.

Riksrevisjonen kan selv foreta undersøkelser i, eller i tilknytning til, foretaket og dets virksomhet.

§ 3.

Riksrevisjonen skal varsles om og ha rett til å være til stede i foretaksmøte og i møter i bedriftsforsamlingen og eventuelt i andre kontrollerende selskapsorganer som måtte bli opprettet.

I denne forbindelse skal Riksrevisjonen tilstilles alle relevante saksdokumenter og skal i møter ha rett til å uttale seg.

§ 4.

Riksrevisjonen skal løpende rutinemessig tilsendes fullstendig utskrift av møteprotokoller for samtlige styrende og kontrollerende organer i foretaket. Likeledes skal Riksrevisjonen tilstilles gjenpart av kor-

respondanse, herunder rapporter og notater, mellom foretaket og vedkommende departement i saker vedrørende foretaket.

§ 5.

Innen en måned etter at årsregnskapet er fastsatt og framlagt i departementet, skal vedkommende statsråd, særskilt for hvert enkelt foretak, oversende til Riksrevisjonen:

1. Foretakets årsregnskap og eventuelt konsernregnskap, med revisors beretning.
2. Styrets årsberetning.
3. Protokoller/referater fra møter i foretakets styrende og kontrollerende organer vedrørende behandlingen og fastsettelsen av foretakets årsoppgjør.
4. Beretning om statsrådets (departementets/Regjeringens) utøvelse av eierfunksjon i det forløpne år i saker som gjelder foretaket og heleide datterselskaper.

§ 6.

Riksrevisjonen sender et eksemplar av de i § 5 nevnte dokumenter til Stortinget sammen med sine mulige bemerkninger om resultatet av kontrollen.

§ 7.

Denne instruks gjøres gjeldende fra 1. januar 1992.

Vedlegg 3.3**Instruks for Riksrevisjonens kontroll vedrørende Norges Bank**

Instruksen vedtatt av Stortinget 10. april 1987.

Instruks for Riksrevisjonens kontroll vedrørende Norges Bank fastsatt i medhold av lov av 24. mai 1985 om Norges Bank og pengevesenet:

§ 1.

I henhold til lov om Norges Bank og pengevesenet av 24. mai 1985 nr. 28, § 2, siste ledd, og etter retningslinjer fastsatt i denne instruks, skal Riksrevisjonen føre kontroll med statsrådets (departementets og regjeringens) myndighetsutøvelse i saker vedrørende Norges Bank.

§ 2.

Som ledd i denne kontroll skal statsråden, snarest mulig etter at Norges Banks årsregnskap og årsberetning er mottatt i departementet, oversende til Riksrevisjonen:

1. Bankens årsregnskap, fastsatt av representantskapet, med revisjonens beretning
2. Hovedstyrets årsberetning
3. Representantskapets uttalelse om hovedstyrets protokoller og eventuelt om andre forhold vedrørende banken

4. Statsrådets beretning vedrørende departementets og regjeringens myndighetsutøvelse i saker som gjelder Norges Bank.

§ 3.

Riksrevisjonen skal gjennom året løpende tilsende kopier av hovedstyrets og representantskapets møteprotokoller.

§ 4.

Riksrevisjonen har rett til å kreve de opplysninger den finner nødvendig for sin kontroll, så vel fra vedkommende departement som fra banken og dens revisjon.

§ 5.

Riksrevisjonen sender et eksemplar av de i § 2 nevnte dokumenter til Stortinget sammen med sine mulige bemerkninger om resultatet av kontrollen.

§ 6.

Denne instruks trer i kraft 1. januar 1987.

NØKKELTALL FOR HELEIDE AKSJESELSKAPER, SELSKAPER MED BEGRENSET ANSVAR OG STATSFORETAK FOR REGNSKAPSÅRET 1998

Selskap ¹ - alle beløp i 1 000 kroner	Dep	Tot. innt.	Årsresultat	Aksjekap	Utbytte	EK	EK-andel ⁵	Ansatte
Heleide aksjeselskaper:								
Arcus AS	NHD	1 172 733	-53 975	203 000	200 000	631 282	42,4 %	588
Bjørnøen AS	NHD	39	-76	4 000	–	3 907	98,8 %	–
Den Norske Stats Oljeselskap AS	OED	106 597 000	82 000	4 940 000	–	36 706 000	27,6 %	18 133
Kings Bay	NHD	25 857	-1 044	2 000	–	2 194	15,1 %	20
Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS	SD	26 866	4 564	100	–	-7 029	-2,4 %	–
Nordic Aviation Resources AS	SD	21 716	397	6 450	–	7 914	53,4 %	17
Norsk Eiendomsinformasjon AS	JD	58 406	8 077	6 000	6 462	37 930	63,8 %	13
Norsk Medisinaldepot AS	SHD	5 526 670	28 074	200 000	25 000	581 962	32,1 %	605
Norsk Synkrotronforskning AS	KUF	1 101	13	50	–	101	43,7 %	–
NRK AS ²	KD	2 876 899	-19 659	1 000 000	–	1 451 201	57,9 %	3 373
A/S Olivin	NHD	701 788	43 848	48 000	116 500	301 188	48,0 %	510
Oslo Lufthavn AS	SD	650 995	-268 904	210 000	–	-352 393	-3,2 %	629
Oslo Lufthavn Tele & Data AS	SD	24 044	343	100	–	-1 001	-4,6 %	7
Rehabil AS ²	AAD	38 165	-1 181	210	–	124	2,3 %	21
Sem Gjestegård AS	KUF	12 935	-106	3 000	–	4 247	50,0 %	16
Statens Skogplanteskoler AS ²	LD	17 286	1 034	900	15 700	27 312	48,6 %	33
Statkorn Holding AS	LD	2 991 478	12 356	500 000	9 267	961 510	43,1 %	524
Statsbygg Invest AS	AAD	15 600	698	200	–	950	0,3 %	–
Store Norske Spitsbergen Kulkomp. AS	NHD	144 087	336	14 400	–	36 410	50,5 %	201
Svalbard Samfunnsdrift AS	NHD	96 777	-185	10 000	–	13 326	17,9 %	141
Telenor AS	SD	28 380 000	1 286 000	8 400 000	700 000	17 651 000	44,4 %	21 452
Tusenårsskiftet-Norge 2000 AS	KD	10 112	-5 468	50	–	-5 418	-277,7 %	15
Uninett AS ³	KUF	12 005	1 627	3 000	–	28 459	61,0 %	19
Veso AS	LD	146 425	2 537	5 000	6 500	47 122	48,1 %	29
Totalt AS		149 548 984	1 121 306	15 556 460	1 079 429	58 128 298	–	46 346

Selskaper med begrenset ansvar (BA)	Dep	Tot. innt.	Årsresultat	Innskuddskap.	Utbytte	EK	EK-andel	Ansatte
Norges Statsbaner BA	SD	6 310 000	81 000	1 350 000	–	3 301 000	19,3 %	10 853
Posten Norge BA	SD	12 312 000	395 000	1 515 000	86 000	2 336 000	28,5 %	31 586
Postbanken BA ⁴	SD	–	–	–	–	–	–	–
Totalt BA		18 622 000	476 000	2 865 000	86 000	5 637 000		42 439
Statsforetak (SF)	Dep	Tot. innt.	Årsresultat	Innskuddskap.	Utbytte	EK	EK-andel	Ansatte
Medinnova SF	SHD	68 122	244	450	–	18 841	12,4 %	10
SIVA SF	KRD	136 304	9 120	234 500	–	255 095	17,9 %	38
Statkraft SF	OED	5 314 000	718 000	15 400 000	309 000	15 890 000	38,8 %	1 535
Statnett SF	OED	6 944 000	475 000	2 700 000	350 000	3 860 000	33,5 %	886
Statskog SF	LD	257 811	29 416	88 500	17 000	198 200	63,8 %	281
Statens kantiner SF	FD	369	6	30 000	2	38 594	26,1 %	652
Totalt SF		12 720 606	1 231 786	18 453 450	676 002	20 260 730		3 402
Andre:	Dep	Tot. innt.	Årsresultat	Innskuddskap.	Utbytte	EK	EK-andel	Ansatte
A/S Vinmonopolet	SHD	6 058 200	138 200	50	48 400	325 000	27,5 %	1 281
NORFUND	UD	37	4 422	–	–	230 860	99,1 %	5
Totalt for AS, BA, SF og andre		186 949 827	2 971 714	36 874 960	1 889 831	84 581 888		93 473

1) For konsern er konserntallene oppgitt. Flere av selskapene mottar tilskudd

2) Tallet i kolonnen for ansatte gjelder årsverk

3) Netto driftsinntekter

4) Tallene er oppført i vedlegg 3.5

5) Egenkapital*100/totalkapital

NØKKELTALL FOR BANKER/UTLÅNSVIRKSOMHETER OPPRETTET VED SÆRLOV FOR REGNSKAPSÅRET 1998

Virksomhet ¹	Dep	Renteinnt.	Rentekost	Rentestøtte	Adm.kost	Årsres	Forv.kap	Ord.utlån	Grunnfond	Utbytte	Ansatte
Husbanken	KRD	3 316 764	3 393 763	76 999	208 241	0	83 763 169	81 954 934	20 000	0	340
Kommunalbanken	KRD	1 699 958	1 602 033	0	23 000	52 231	35 464 427	27 069 387	2 350 000	18 000	28
Landbruksbanken	LD	205 087	200 300	501	49 312	0	5 303 790	4 404 327	805 800	0	104
Norges Bank	FIN	11 907 456	27 027 442	0	1 005 991	23 510 282	353 883 609	0	0	3 400 644	1 165
Postbanken BA ² ...	SD	3 885 000	1 882 000	0	2 873 000	71 000	69 573 000	45 456 000	2 100 000	60 000	1 614
SND ³	NHD	795 584	477 570	8 745	218 860	126 270	15 316 213	10 206 488	629 788	102 048	408
Statens lånekasse .	KUF	2 057 703	3 954 113	1 999 027	182 603	0	60 597 250	57 957 127	1 308 000	0	307
Totalt		23 867 552	38 537 221	2 085 272	4 561 007	23 759 783	623 901 458	227 048 263	7 213 588	3 580 692	3 966

¹⁾ For konsern er konserntallene oppgitt

²⁾ I tillegg til renteinntekter kommer andre driftsinntekter på 1 008 mill. kroner og i tillegg til ordinære utlån kommer andre plasseringer på 21 270 mill. kroner.

³⁾ Utbyttet inkluderer overføring på 66,1 mill. kroner vedr. den positive rentemarginen for risikolåneordningen.

NØKKELTALL FOR DELEIDE AKSJESELSKAPER FOR REGNSKAPSÅRET 1998

(gjelder selskaper hvor Riksrevisjonen har opprettet kontroll)

Selskap ¹ - alle beløp i 1 000 kroner	Dep	Eierandel	Tot. innt.	Årsresultat	Aksjekap	Andel stat	Utbytte	Andel stat	EK	EK-andel	Ansatte
Deleide aksjeselskaper:											
Akvaforsk AS	KUF	86,3 %	47 315	-2 043	8 500	7 336	0	0	17 118	39,6 %	83
Chr. Michelsens Research AS ²	KUF	50,0 %	89 382	546	28 000	14 000	0	0	68 062	57,3 %	115
Den Nationale Scene AS	KD	66,7 %	73 868	1 004	51	34	0	0	1 659	12,1 %	157
Den norske Bank ASA	FIN	52,2 %	7 711 000	1 314 000	6 405 000	3 340 208	865 000	451 098	15 529 000	6,3 %	6 333
Den Norske Opera AS	KD	90,0 %	208 236	1 136	50	45	0	0	205	0,6 %	402
Forskningsparken AS	KUF	56,0 %	34 696	-1 134	4 525	2 534	0	0	30 100	65,8 %	23
Forskningsparken i Ås AS	KUF	50,7 %	30 921	-1 502	7 490	3 797	0	0	7 654	43,7 %	15
Industritjeneste AS	JD	53,4 %	31 250	318	680	363	0	0	5 607	45,0 %	25
Instrumenttjenesten AS	LD	89,3 %	20 924	-1 382	1 000	893	0	0	8 447	67,5 %	25
KITH AS	SHD	40,0 %	15 097	-676	6 000	2 400	0	0	7 131	47,1 %	17
Kongsberg Gruppen ASA	NHD	50,0 %	4 679 000	169 000	120 000	60 000	48 000	24 000	803 000	20,0 %	3 333
Kreditkassen ASA ²	FIN	51,0 %	6 217 000	2 236 000	3 860 000	1 968 600	827 000	421 770	12 254 000	6,6 %	4 041
Leiv Eriksson Nyfotek AS ³	KUF	39,1 %	3 499	-176	1 850	723	0	0	12 528	89,7 %	4
Nationaltheatret	KD	66,7 %	125 504	106	195	130	0	0	7 810	19,7 %	208
Norge på EXPO 2000 AS	NHD	50,0 %	3 705	-2 567	3 000	1500	0	0	433	24,6 %	5
Norsas AS	MD	51,0 %	28 748	372	1 020	520	0	0	9 904	73,5 %	28
Norsk Avfallshandtering AS	MD	71,5 %	76 624	3 812	290 410	207 643	0	0	189 362	41,9 %	63
Norsk Film AS	KD	77,6 %	68 336	6 137	18 300	14 201	0	0	51 046	35,9 %	54
Norsk Hydro ASA	NHD	51,0 %	97 468 000	4 019 000	4 581 000	2 336 310	1 718 000	876 180	43 532 000	38,3 %	39 552
NORUT-GRUPPEN AS ²⁾³	KUF	66,7 %	94 521	2 403	18 000	12 006	0	0	32 231	41,0 %	203
NCB Danseteater AS	KD	70,0 %	16 539	-400	100	70	0	0	411	14,4 %	23
Nytt fra Norge AS	UD	54,0 %	8 962	184	113	61	0	0	20 616	90,3 %	12
Polarmiljøseneteret AS	MD	65,3 %	1 483	-65	60	39	0	0	-10	-1,6 %	3
Raufoss ASA	NHD	50,3 %	2 953 045	-96 942	150 000	75 450	0	0	596 654	21,4 %	3 867
Rogaland Teater AS	KD	66,7 %	46 643	752	90	60	0	0	4 952	25,8 %	90
SAS Norge ASA ⁴	SD	50,0 %	733 300	541 300	470 000	235 000	174 000	87 000	3 851 600	84,3 %	27 071
Sydvaranger ASA	NHD	87,5 %	66 160	-16 923	106 264	92 928	0	0	130 403	52,3 %	19
Trøndelag Teater AS	KD	66,7 %	65 266	-1 537	54	36	0	0	-1 028	-9,4 %	110
Totalt			120 919 024	8 170 723	16 081 752	8 376 887	3 632 000	1 860 048	77 170 895		85 881

1) For konsern er konserntallene oppgitt

2) Antall ansatte gjelder årsverk

3) Netto driftsinntekter

4) Tot.innt. er netto resultatandel for SAS Norge ASA. Ansatte er totalt for SAS-gruppen